

108129

XXVIII. évf.

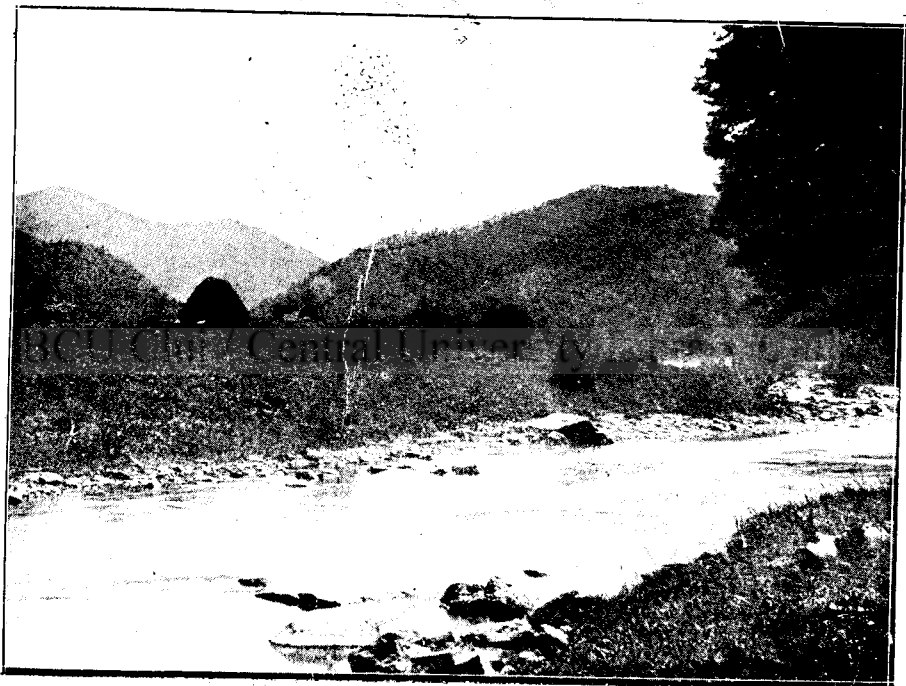
1931. MÁJUS—AUGUSZTUS

3—4. sz. (283.)

ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET ÉS MUZEUMÁNAK ÉRTESÍTŐJE

Jád-völgyi részlet

(Balázs E. felv.)

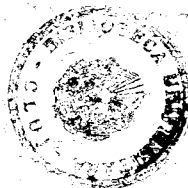
A KÖZGYÜLÉS MEGBIZÁSÁBÓL SZERKESZTI:

OROSZ ENDRE

KIADJA AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET

CLUJ-ROLOZSVÁR 1931.

Kettős szám ára 40 lei.

TARTALOM

<i>Gr. Logothetti Arisztid</i> : A mezőségi tavakról (2 képpel) ..	49—54
<i>Szerkesztő</i> : Jegyzetek a „mezőségi tavakról“ c. közleményhez	54—55
<i>Br. B. Blomberg Carla</i> : Hazajövet (vers)	55
<i>Orosz Endre</i> : Évi jelentés az EKE 32-ik közgyűlésén (Folytatás és vége. 2 képpel)	56—63
<i>Ekefalvi</i> : Az EKE 40-ik születésnapja (vers)	63
<i>Orosz Ferenc</i> : Gyergyóremete gyógyfürdő (1 képpel)	64—65
<i>Dr. Gr. Logothetti Oroszt</i> : Egy szilveszter este a dévai várban (1 képpel)	66—68
<i>Orosz Endre</i> : Statileo János püspök kórodi halastaváról ..	68—70
<i>Juhász Attila</i> : Az Erdélyi Kárpát-Egyesület aradi „Czárán Gyula“ osztályának 1930. évi jelentése	71—72
<i>O.</i> : A nagyváradai turisták ünnepei (4 képpel)	73—78
<i>L.</i> : Orbán Balázs-ünnepély a homoródalmási cseppkőbarlangnál (1 képpel)	78—81
<i>O. E.</i> : Weeckend és turistaság	82—83
<i>Za-la.</i> Az EKE turista-könyvtára	83—84

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Kövendi Dr. Váradi Aurél	85—86
Szervezzük meg az EKE vidéki osztályait	86—87
Az EKE turistavezetői tanfolyama	87
Új oérlő a Bercsényi turistaházban	88
A turista-szezon megnyitása a Bükkben	88—89
Világjáró EKE-tag	89
Az Erdély címkép	89
Az EKE dési osztályának megalakulása	89—90

TURISTA IRODALOM

Könyvismertetés. Dr. Mező Ferencz: Az olympiai játékok története	90—92
--	-------

TURISTA HIREK

Kedvezményes turista-jegyek Romániában	92
Turista kiállítás Budapesten	92—93
Vidéki osztályaink figyelmébe	93
Hivatalos közlemények	94

AZ „ERDÉLY“

az Erdélyi Kárpát-Egyesület kiadásában jelenik meg évenként 6 számban, kéthavonként másfél ivnyi terjedelemben. Az Erdélyt az Egyesület alapító és rendes tagjai tagdíjuk fejében kapják. Előfizetési ára nem tagoknak 120 lei. Egy-egy füzet ára 20 lei.

Előfizetések, lakáscímek, kéziratok és a folyóirat igénybe vételére vonatkozó tudakozódások az Erdélyi Kárpát-Egyesület titkári hivatalához (Cluj—Kolozsvár, Str. Matia-Mátyás király-utca 3. szám.) Kárpát-Muzeum intézendők. Egyelőre csak rövidebb dolgozatok közreadását eszközölhetjük.

108120

A mezősegi tavakról

Irta: Gr. LOGOTHETTI ARISZTID
(Katona, Kolozs-m.)

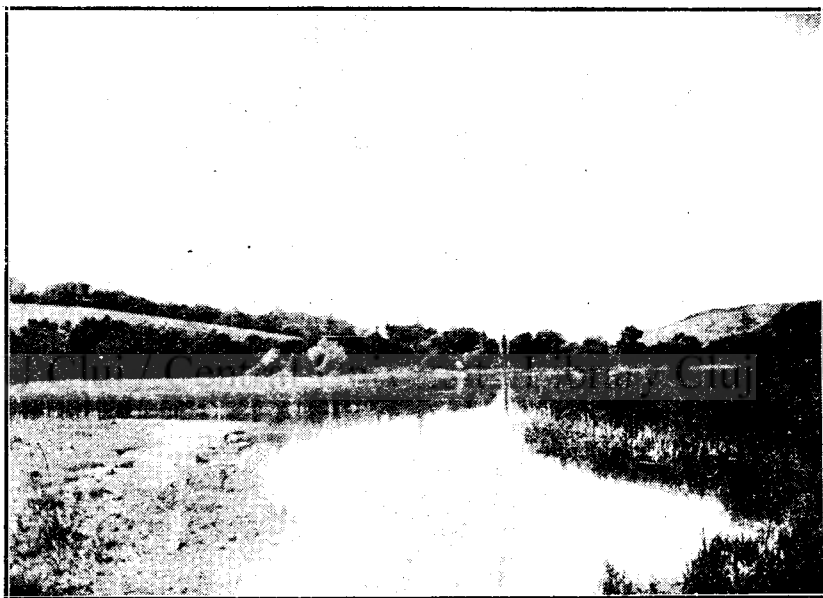
Az 1886-ban kiadott *Brockhaus Conversations Lexikon*-ban a következőket olvastam: „Szoinok-Doboka megyében, Szamosújvártól délkeletre fekszik a 230 négyszögkilométer kiterjedésű nagy, halgazdag Hódastó“.

Tévedésnek kell minősítenem ezen állítást, mert az említett helyen fekvő dombos vidéken, az aránylag szűk völgyben nem fért volna el egy ilyen óriási vízmedence. De létezett régen egy nagy tó, melynek kiterjedése nézetem szerint nem lehetett nagyobb 20—30 □ km.-nél. A *Ioannes Lipszky de Szedlicsna* által 1806-ban Pesten kiadott *Regni Hungariae Generalis Mappa* szerint*) a *Lacus Hódos* Katonától—Vasas-Szt.-Iványig terjedett, vagyis a mostani „Vörös malomnál“ most is feltűnő völgyszikületig. Ezt a nagy tavat Hódas- vagy Hódos-tónak nevezték; egyesek szerint így hívták, mivel rengeteg hóda — ahogy a szárcsát (*Fulica atra*) a Mezőségen nevezik, — népesítette be a tavat, mások szerint a hódtól (*Castor fiber*) kapta a nevét, mely állat kevés kivétellel egész Európában kihalt, de nem is olyan régen még elég szép számban élt a középeurópai folyók és tavak vidékein.

Én ezen utóbbi nézethez csatlakozom. Ugy gondolom, hogy éppen a hódok építkezései nagyban hozzájárultak a tó keletkezéséhez és átalakulásához. Abban az időben, mikor a mai majdnem kopár

*) Teljes címe: *Mappa Generalis Regni Hungariae partiumque adnexarum Croatiae, Slavoniae et Confiniorum Militarum Magni item Principatus Transylvaniae. Pesthini Anno MDCCC VI.*

Mezőség dombjait és lejtőit legalább tulnyomó részben, különösen az északos oldalakon összefüggő erdők borították, a Pusztakamarástól Vasas-Szt.-Iványig kb. 25 km. hosszú völgy magába gyűjtötte a sok esővizet, melyet a minden oldalról a fővölgybe torkolló kisebb-nagyobb mellékvölgyek nyári zivatarok és tavaszi hóolvadás idején levezettek. Kellő lefolyás hiányában megállt a víz a hosszú völgyben, széleit benőtte a nád és sás és különösen a mellékvölgyek torkolatainál rengeteg kiterjedésű nádasok képződtek. Az akkor még gyéren lakott vidéken a hódok háborítatlanul éltek. Rendes szokásuk szerint a hódok

Cegei-tó

Kienle I. felv.

telepeik megvédése céljából kisebb-nagyobb gátakat építettek, melyek egyes helyeken a szűk völgyet majdnem elzárták.* A hódok munkája, hegycsuszamlások, valamint a mellékvölgyekből lesodort föld és iszap stb. a tó fenekét megváltoztatta és a víz színét mindjobban visszaszorította. Később az emberek járultak hozzá a tó képének megváltoztatásához; érthetetlen vandalizmussal levágták az erdők legnagyobb részét és legeltetéssel a megmaradt részeket is tönkretették, úgy, hogy jelenleg alig található a Mezőségen nagyobb erdő. Ezeknek eltűnése persze megváltoztatta az éghajlatot is, a csapadék kevesebb lett és a

*) Lásd e cikk végén az 1 számú jegyzetet.

tó vizének egy része elpárolgott. Részben halászat végett, részben a közlekedés, de első sorban vizimalmok felállítása céljából a lakosság a hódok által épített gátak felhasználásával a Mezőségen „dugásoknak” nevezett gátakat emelt, melyek a völgyet több helyen elzárták. A dugások mögött rendszeren eliszapolás folytán a tófenék emelkedett és idővel a nagy Hódos-tó kisebb tavakra oszlott. Már a XIX-ik század közepén felülről lefelé csak a katonai, gyekei és czegei-tó maradt meg, ellenben közben, valamint a felsőkamarási végén és a gyeke-mócsi mellékvölgyben csak a nagy kiterjedésű nádasok maradtak. A fejlettebb gazdálkodás szükségessé tette a tavak körüli nádasok vizének lecsapolását, miáltal a tavak és nádasok mind kisebb térre szorultak. Jelenleg a kamarási nádas egészen elenyészett; a katonai tó pedig alig fele a réginek, kb. 50 kat. hold kiterjedésű, egy kb. 40 holdnyi nádassal körülvéve, melyet nemes fűzberkek tarkítanak.

A gyekei tó 4 részre oszlott, melyeket részben nádas, részben termőföld, illetőleg rétek és fűzesek választanak el egymástól. Csak a czegei-tó mutatja még részben a régi dicsőség képét, kb. 200 hold kiterjedésű és a felső, szentgothárdi végén egy kb. 80 hold nagyságu nádas veszi körül.

Dacára annak, hogy a tavak térfogafa kisebb, mint régen volt, a vízi-vadnak hihetetlen mennyisége él ezeken a mezőségi tavakon. Napos időben a szárcsák és récék százai rittyegnek, hápognak és csörögnek; vakognak és kepelnek a gémei, bőfög a bölömbika, keresztül-kasul váltanak a sárszalonnák, kis sirályok, vijjog a réti héja és ezernyi apró nádi madár és seregély cirreg-cserreg a náderdőben és mint egy kis zöld villám cikkázik keresztül a jégmadár (*Alcedo ispida*) a nyílásokon. Napos vízterületen pedig, amely néha a tófenék hinárerdejébe enged bepillantani, fel-fel csillan az ezer meg ezer apró halra vadászó rabló-csuka (*Esox lucius*) és furja magát az iszapba a ficáncoló potyka (*Cyprinus carpio*). A rucák annyi válfaja él e tavakon, vagy letelepszik átvonulóban rövid időre, hogy a legtapasztaltabb vadász is néha clyan kacsát lő, melyet addig még nem látott. A legelterjedtebb kacsák a következők: Tökés ruca (*Anas boschas*), kendermagos r. (*A. strepera*), fütyülő r. (*A. penelope*), barát r. (*A. ferina*), cigány r. (*A. rufina*), apró r. (*A. crecca*), kerce r. (*A. clangula*); ritkábban előfordul a nyíl farku r. (*A. acuta*), a kanalas r. (*A. clypeata*) és a jeges r. (*A. leucocephala*). A szárcsák (*Fulica atra*) százai és a buvárok a mezőségi tavak tipikus lakói, utóbbiak közül a bubos vöcsök (*Colymbus cristatus*), a kis v. (*C. fluviatilis*), a vörösnyaku v. (*C. griseigena*) és a sarki buvár (*C. arcticus*) fordul elő legtöbbször. Rengeteg volt a gém, de sajnos a nemes kócsag, (*Ardea egretta*),

mely néhány évtizednek előtte szintén élt a tavakon, kipusztult. Most itt fészkel a szürke gém (*Ardea cinerea*), a vörös gém (*A. purpurea*), a törpe gém (*A. minuta*), nádi bika (*Botaurus stellaris*) és az éjji gém, vagy kvakvarju (*Nycticorax grieseus*). Ősszel a vetési lud (*Anser setgetum*), ritkábban a lilik (*A. albifrons*) kisebb-nagyobb csapatokban letelepszik a tavakra, de csak rövid időre. Előfordul a kárókatona (*Phalacrocorax carbo*) és nagyritkán a gödény (*Pelecanus onocrotalus*) is. Ezeken kívül a partfutók, kisebb sirályok, sárszalonnák, sneffek és bibicek tarkítják a tavak képét. Sok kárt tesznek a vizivadban, de nyulakban és foglyokban is a réti héják, melyek közül a vörhenyesbarna rétihéja (*Circus aeruginosus*), a kékes rétihéja (*C. cyaneus*) és a hamvas-szürke (*C. pygargus*) a nádasokban fészkelnek. Szép látvány, ha nagyritkán ide téved egy halászsas (*Pandion Haliaëtus*) vagy pedig a réti sas (*Haliaëtus albicilla*) és a tavak fölött kering, sajnos azonban ezek a gyönyörű sasok nem költenek nálunk. A tavak körüli nádasok pedig különösen ősszel és télen buvóhelyei a nyulaknak, rókáknak, görényeknek és menyéteknek. Ritkán vidra is előfordul, de inkább a meredek partu gyors folyású patakokat szereti; a gyekei nádasban akadtam nyomára. Télen néha nagyritkán farkasok is meghuzódnak egy-egy éjszakára a nádasokban.

Vérbeli vadász nagyon élvezi a kacsavadászatot, különösen estéli és reggeli húzásnál, mikor is a rucák az egyes tavak között ide-oda repülnek a dugások fölött. A sok szárnyas ragadozó, buvárok és ősszel a libák vadászata szép élvezetet nyújt. A legszebb azonban a róka-vadászat ősszel, vagy télen, mikor befagy a víz a nádasokban. A vadászok ilyenkor körülállják a nádast, illetőleg annak egyes részeit, melyek a nádba vágott utak által kisebb darabokra vannak osztva és néhány kopó végigkutatja a sűrű nád-, fűzfa- és sás dzsungelt. Hosszabb-rövidebb hajtás után a róka a mezőkre keres menedéket a távolibb rókavárak irányában és elég gyakran lőttünk a híres szentgotthárdi kopók előtt 1—2 óra alatt 2—3 rókát. Gyermekkoromban részt vettem egy vadászon a pusztakamarási nádasban; 20—30 kopó hajtott és el lehet képzelni azt a zenebonát, amit véghezvittek, annyi rókát életemben nem láttam azóta egy napon, állandóan szóltak a puskák és amely róka épen vagy megsebezve a vadászvonalon keresztül tört, azt a dombokon felállított agarak fogták el, melyeket lovasok készenlétben tartottak.

A mezőségi tavak nagyon alkalmasak haltenyésztésre, sajnos azonban most alig lehet hozzájutni nemesebb halak ikráihoz, hogy a rendes halállományt szaporítsuk. A gyekei felső tavat paraszt tulajdonosai majdnem kihalászták és ezenkívül kendert is áztatnak benne,

ami tönkreteszi a halállományt. A leggyakoribb halak a csuka (*Esox lucius*), ponty (*Cyprinus carpio*), cigányhal (*Tinca vulgaris*), kárász (*Carassius vulgaris*), veresszárnyu koncér (*Leuciscus rutilus* *)¹ ezenkívül rengeteg fehér hal, keszeg stb. van; a katonai és cegei tóban elvétve még hálóba kerül egy-egy süllő (*Lucioperca sandra*), melyet annak idején telepítettek ide és elég jól szaporodott. A halászat rendszeren egy 20–30 méter hosszú hálóval történik. Télen a hálót a jég alatt húzzák a halászok és ilyenkor szép eredményeket lehet elérni. *)² Sokkal primitivebb a halászat az ősrégi, nádból kötött vejszéssel és vesszőből font varsákkal, mely halászati módok a mezőségi tavakban szintén divatosak. Érdekes halászati mód csukára szigonyozni éjjel fényszóró segítségével, mely izgalmas sportnak is beválik. A kapusi tavon egy éjjel ketten egy vasvillából átalakított szigonygal és egy

Mezőségi tájkép — Mócsi út

*)¹ Szerző itten „plityica” nevet ír *Leuciscus rutilus technicus* terminus kíséretében, azonban mivel Herman Ottó a Magyar Halászat II. köt. 768 lapján a plityica népies nevet a dévér keszeggel (*Abramis Brama L.*) azonosítja, a *Leuciscus rutilus* determinatio alatt a veresszárnyu koncér értelmezendő.

*)² Ez a háló a kerítő halászatnak eszköze s gyalom, vagy őregháló néven ismeretes. Lásd H. O. I. k. 251 lap.

régi petróleum kocsilámpa segítségével néhány óriási csukát fogtunk, összesen 48 kgr. súlyban.

A Hódos tavon kívül még sok tó tarkítja a Mezőség különben egyhangu képét. A halgazdag nagy záhi tó, mely rengeteg kiterjedésű nádasával összefügg a méhesi tóval, a legnagyobb; kisebbek a méhesi, baldi, sályi, barátfalvi, apahidai, kapusi, széki és szováti tavak. Ezeken kívül még sok kisebb, mocsárszerű tó és nádas van, melyek többé-kevésbé mind nagyobb tavak maradványai. Amit a Hódos-tóról mondtam, ezekre a tavakra is vonatkozik. Megemlítem még, hogy Kályán mellett egy nagyobb tó volt, melyet egészen lecsapoltak. A Gaál tanyánál volt e tó dugása, melyen átvezetett és viszen most is az út Kolozsvár felé. Tekintettel arra, hogy ennek a dugásnak a fenntartása sokba került, az érdekelt birtokosok vámot szedtek és innen nevezték el a helyet „kályáni vám“-nak.

Jegyzetek a „mezőségi tavakról“ c. közleményhez

1. Midőn helyet adtam szerző úrnak ezen véleménye nyilvánítására, rögtön sietek megjegyezni, hogy a czegei-tó keletkezéséhez a hódoknak semmi köze nincsen, mert a néhai *gr. Wass Jenő* birtokos úr nekem tett szóbeli közlése szerint a tó víztükre két részből áll, u. m. az alsó vagy kis és felső vagy nagy tóból. Az utóbbi mélyebben fekszik, mint az alsó kis tó, mert amannak medencéje egy ősi, természetes mélységű horpadás, amely már a történelem előtti időben megtelt vízzel. Bizonyítékul szolgálhat erre nézve az a körülmény, hogy ha javították a tó zsilipjét és megbontották a gátat, 2—3 méternyi víz mindig lefolyt ugyan a tóról, de a *Végláb* nevű tóparti terrasza alatt olyan „*göbbenő*“ (mély víz) maradt, hogy a tavat, éppen mélysége miatt, még ha akarnák is, csak nehezen tudnák lecsapolni. L. erre nézve bővebben *Orosz Endre*: A mezőségi tavak keletkezéséről. Erdély. 1909. évfolyam 13 l. *Herman Ottó* a Mezőségről írott szép tanulmányában mondja, hogy „a tavak legnagyobb részben mesterségesek“. (10 l.) „A legnagyobb tavak éppen csak dugások (gátak) által keletkeztek, tehát mesterségesek“. (12 l.) „A czegei-tó legkiváltképpen mesterséges.“ (12 l.) *Herman Ottó*: A Mezőség. I. A Hódos-vagy Szarvas-tó és környéke. Az Erdélyi Múzeum-Egylet Évkönyvei. V-ik kötet, 1869. Első füzet 8—29 l. S végül szerző úrnak fenti következtetése alapján a többi mezőségi tavat is a hódaktól kellene szár-

mazlatni. Hogy a hódak éltek Erdélyben, az kétségtelen, mert *Szamosújvárról, Maros-Lekencéről és Tordáról* mutattam ki a hódnak csontmaradványait. Orosz Endre: Adatok a Hód (Castor Fiber L.) hazai elterjedéséhez. Földtani Közlöny, 1912. évfolyam 904—908 lapon.

2. Midőn az itten közölt dolgozat, — melyet szerző úr szives volt kérésemre megírni, — napvilágot lát, nem mulaszthatom el gróf úrnak ez úton őszinte köszönetemet nyilvánítani azért a buzgóságért és ügyszeretetért, mellyel a mezőségi tavak helyrajzára, kiterjedésére, faunájára, vadászati és halászati viszonyaira vonatkozó ezen értékes adatokat egybeállítani és az erdélyi magyar irodalom számára megmenteni igyekezett. Hasonló kéréssel fordulok a mezőségi tavak birtokosaihoz, ismerőikhez és tudományos célú kutatóikhoz, hogy e végpusztulás előtt álló tavakra vonatkozó mindennemű adataikat szerkesztőségünknek beküldeni sziveskedjenek. Szerkesztő.

HAZAJÖVET

Magamban mentem át az erdőn.
Ösvényem: hullott lomb-takart.
A hold már árnyat vetett. Messze
Még rózsás volt egy fellempart.

Távolról tűz-szemükkel néztek
Apró, favágó-kalibák,
És felettem, bús panaszszóval
Vonultak szürke vadlibák.

Majd sötét tölgyfa-boltba értem.
Csend volt, halálos, rengeteg.
Megálltam: madárszárny nem rebbent,
S egyetlen ág sem reszketett.

De titkon, — mintha lomhoz érne
Most itt, majd ott egy szellem kéz —
Felhangzott néha, kripta-csendben
Egy különös, halk zörrenés.

Figyeltem: ez a levélhullás;
Lombját veszti a rengeteg.
Nem rázza szél és mégis:
— Fáradt talán — mind lepereg . . .

És közben, minden törzsnél láttam
Árnyat lapulni, jaj, sokat . . .
Hiába, hogy a hold közékük
Vet furosa, fényes rajzokat.

Hiába . . . halál jár a fák közt
Titokban, nesztelenül jár . . .
— Hazáig kísért ez az érzés
Mint lomha röptű, bús madár. —

. . . Az asztalomon lámpa égett,
De visszahívták lelkemet
Az erdőn, siri, sötét csendbe
Egyenként pergő levelek.

ÉVI JELENTÉS

az E. K. E. 1931. évi március 1-én tartott 32-ik
közgyűlése alkalmából

(Folytatás és vége)

Muzeum. Egyesületünk legszebb és legértékesebb alkotása a Kárpát-Muzeum, melynek híre nem csak itthon Erdélyben, vagy Romániában, de Európaszerte is egyaránt ismeretes. Éppen ezért kiváló gondoskodásunk tárgyát is képezi annak konzerválása és őrzése. Muzeumunk vasárnap délután kivételével nyitva volt az egész év folyamán mindennap délelőtt 9—1, délután 3—5 óra között, mely időben a látogatók a muzeum összes gyűjteményeit megtekinthették.

Belépő-díj felnőtteknek 10 lei, gyermekeknek 5 lei volt, azonban szegény iskolásgyermeknek ezt is elengedtük.

Kárpát-Egyleti tagjaink a f. évi tagsági-jegy felmutatása mellett ingyen látogathatják.

Nevezetes egyénekből muzeumunkban voltak: *Vaida-Woevod* miniszter november 27-én, kíséretével; Egy *Bismarck* notabilitás Schönhofenből; *Dr. Langje Christian* norvég tudós, az interparlamentáris unió főtitkára, *Dr. Barabás Béla* szenátor Aradról és *Horoáth Sándor* főmérnök, hazánkfia Chicagóból. Udvarhelymegye 25 tagu küldöttsége *II. Carol király* Őfelsége fogadtatása alkalmával. Brassó megyének október 20—21-én az egyetemi ünnepekre jött küldöttsége. *Dr. Csutak Vilmos* a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Muzeum igazgatója. Tanintézetekből megemlítem a Marianum II. A. oszt. 31 és a II. B. oszt. 30 növendékének látogatását, az unitárius collegium IV. oszt. tanulóit, *Ferenczi Sándor* osztályfőnök vezetésével, A. M. Orsz. i. Református diákok *Soli Deo Gloria* Szövetségének Délkelet-Európai tanulmányútja résztvevőit s a Petőfi-utcai 3-ik sz. áll. el. iskola II. és IV. oszt. tanulóit.

Muzeumunkat az elmúlt év folyamán 2195-ön látogatták, kik közül 1290 felnőtt és 905 tanuló és gyermek volt.

A Muzeum konzerválása érdekében a szokásos nagytakarítást a nyári szezonban elvégeztük, mely alkalommal a régi fatárgyakat petroliummal átítattuk, a ruhaneműeket kiszellőztettük, a termék padlóit olajjal portalanítottuk. Az értékes szarvasagancs löportartókat, melyek eddig szabadon állottak, üveges szekrénybe helyeztük, a helyükből örökösen kimozgó pásztorbotokat (21 drb.) egy külön tartóra erősítettük fel. A Mátyás szobában a kilátást elfedő üvegszekrényt az emeletre vittük fel, melyben turista muzeumhoz tartozó tárgyakat fogunk kiállítani.

Ajándékozások. A nagyközönség érdeklődésére mutat, hogy a háboru előtti időkben szokásban volt tárgybeli adományokkal keresi fel egyesületünket, így muzeumi tárgyakat ajándékoztak: *Keszey Albert*, a háromszékmegyei Osdoláról származó 11 drb. husvétii himes tojást; *Papp Ilona* úrhölgy édesanyja hagyatékából egy mult századbéli magyarstíliú menyasszonyi garniturát küldött, mely áll egy selyempruszlíkból, egy kézihímzésű remek fátyolból és egy aranyos művirágból készült szimbolikus aranylakodalmi bokrétából; *Márton Kata* Sárvasárról (Kolozs-m.) egy a szoba sarkába alkalmazott festett polccal gazdagította néprajzi gyűjteményünket; *Papp László* tanuló 1 drb. Tisza Kálmán medailont; *Szikszai Albert* tagunk egy cserépmedvét ajándékozott kerámikai gyűjteményünk részére; *Hatfaludy Elek Miklós* úr Hidalmásról egy szabadságharci gyufatartót, *Sass Kálmán* úr egy Aradról hozott, 1848–49-beli szivarszipkát, *Tóth János* kerékpáros oszt. tagunk pedig egy u.-azonkori vaslándzsát hozott Mákó, kolozsmegyei községből. Egyéb tárgybeli adományok voltak még: 1 asztali villanylámpa Bázsa Sándortól, 3 drb. egyesületi kis zászló Héjja Béla műhímzőtől, 1 drb. a Békás-szoros Puskáskő nevű szirtjét ábrázoló diapositiv Fanta István, a foto-tanfolyam előadója részéről. Merza Gyula, hely. muzeumi igazgató az EKE Bercsényi turista házának kliséjét készítette el önköltségen, Snjaric Franjo úr pedig egy bádogból való üres mentőszekrényt, Szathmári Ferencné egy régi fali diszkancsót ajándékoztak egyesületünk részére.

Könyveket, térképeket, képeket és okmányokat kaptunk: Egyesületünk t. b. főpénztárnoka és h. muzeumigazgatója közvetítésével a magyarországi Testnevelési Tanács Elnöke, dr. Karafiáth Jenő,—dr. Siklósi László: A magyar sport ezeréve c. 3 kötetes és dr. Mező Ferenc: Az olimpiai játékok története c. 1 kötetes diszmunkákat, dr. Karl János bpesti piarista főgimn. tanár, volt főtitkárunk Idegen tájakon (Utirajzok) c. kis könyvét. Dr. Roska Márton: Néprajzi feladatok Erdélyben c. 2 füzetét. P. Németh Gellért: Kis uram hogy volt? c. saját munkáját. Orosz Endre: A földi kutya (Spalax) elterjedésére vonatkozó közleményeit, Szabó Dénes nagyváradi fényképész a Meziádi Czárán-barlang kis albumát, Diamantstein Lázár úr a Hadifoglyok Lapja Rendkívüli Kiadása 1 sz. kézzel írott 1 iv terjedelmű példányát, Kodak Limited bp. fiókja: A műterem c. fotoszaklapnak 1927 és 1928. évfolyamát, Nemes Gyula főpénztáros úr 35° 51° Breslau 200.000 méretű kat. térképet, Snjaric Franjo úr, könyvtárosunk Románia legújabb térképét 50 lei értékben, Pápai Zoltán kerékpáros oszt. vezető 1929. évi kirándulásai rámbában elhelyezett 24 drb. fényképét, dr. Balogh Ernő tanár úr 7 drb. meziádi barlang fényképét, Kováts Péter

utóda fotocég tulajdonosa Schäffer úr 6 drb. fényképet a Békás-szorosi kirándulásról, dr. Hankó János bankhivatalnok úr a Mátyás-ház képét, Hangai Octáv arcképét irodai arcképcsarnokunk számára dr. Nagy Miklósné — Hangai Margit úrnőtől, M. Kovács Géza volt főtitkárunktól Herman Ottónak egy levelét, Merza Gyula tb. főpénztáros és h. muzeumigazgató úrtól kolozsvári 48—49-es nyomtatványokat ormáni Papp Mihály hagyatékából 1.) Kolozsvári polgárok nemzeti öröme, 2.) Emlék. Szeben bevétetett Bem tábornok által, Kardos Béla úrtól 1 drb. okmányt a Consiliul Dirigent idejéből.

Amidőn egyesületünk elnöksége a nemeslelkű adományozóknak ezuttal is köszönetét nyilvánítja, kérjük T. tagjainkat és egyesületünk barátait, hogy könyv és térképtárunk, valamint muzeumunk gyarapítását ezután is, annál inkább lelkesen támogatni sziveskedjenek, mivel szűkös anyagi viszonyaink miatt beszerzésekre alig gondolhatunk. Így mult évben vásárlás útján csupán egy régi kulacsot és egy „csatlós“ nevű boros cserépedényt szerezhettünk be.

Muzeumi jelentésünk keretébe tartozik szóvá tenni muzeumunknak olyanszerű méltatását, aminő az Ellenzék 1930. október 12-iki számában jelent meg s amelyért Thury Zsuzsa aláírása vindikálja a dicsőséget önmagának. E cikkhez, mint a muzeumot védő custosnak kötelességem azt a reflexiót megtenni, hogy küzdelemteljes életünkben mindenesetre elvárhatnók egy magyar laptól, hogy íróinak harci készségét jobban ellenőrizze. S hálátlanok lennénk, ha hallgatással elmellőznénk a Bucureștiben megjelenő „Cuvântul“ című napilap 1930. november 11-iki számában megjelent ismertetését, melyben a román tudósító olyan elismeréssel ír muzeumunkról Egyesületünk 40 éves jubileuma alkalmából, hogy erre magyar kollégája is büszkébb lehetne.

Muzeumunkat helyszüke miatt továbbfejleszteni lehetetlen; megoldást e téren csak az udvari szárnyépület felépítése által nyerendő 4 teremmel lehetne találni.

A muzeumra vonatkozó jelentésemet nem zárhatom be méltóbb megemlékezéssel, minthogy Cluj—Kolozsvár város Tek. Tanácsának egyesületünk őszinte köszönetét tolmácsolom azért a szives jóakaratért, amelyet mindannyiszor tanusított, valahányszor a félezer esztendő *Mátyásház viharvert* épülete valamelyik részének renoválására irányuló kérésünkkel felkerestük.

Kirándulások. A turistaság a legszebb, legnemesebb és legegészségesebb sport, megérdemli tehát a turista egyesületek buzgó munkálkodását, hogy minél nagyobb közönség s különösen a tanulóifjuság vegyenek részt a turistaságban. S ezirányu munkánknak mutatkozik is az eredménye, mert hovatovább mind többen és többen

vesznek részt kirándulásainkon és folyton nagyobbodik a turistaság iránti érdeklődés. A mult évben rendezett EKE kirándulások pontos kimutatása megjelent az Erdély 2-ik és 4-ik füzetében úgy, hogy e helyen fölösleges azokat részletezni, ellenben érdekes lesz azokról összegező statisztikát kimutatni. Hogy azonban teljes legyen az 1930. évi kirándulások jegyzéke, az alábbi 3 turával kell még kiegészítenem.

Remetei sziklakapu

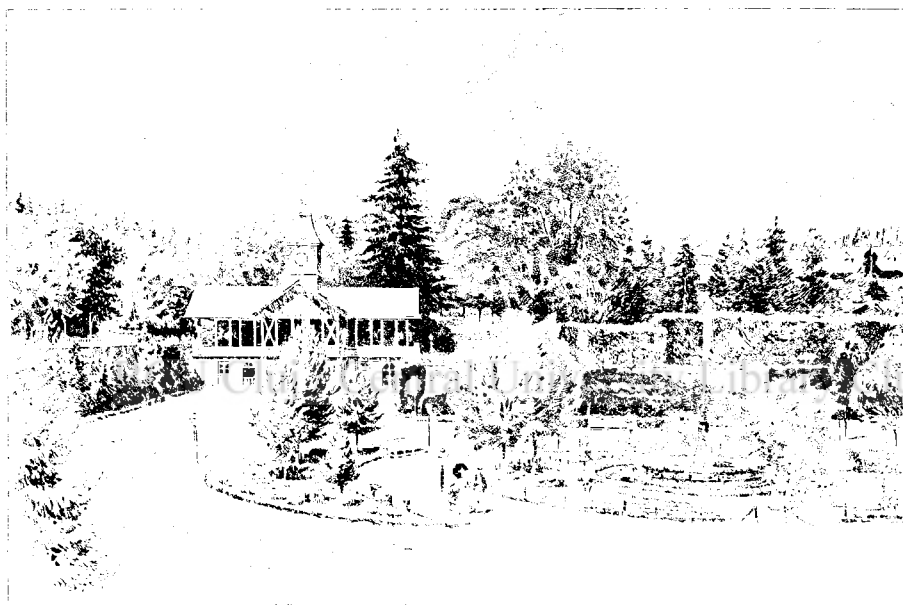
101	XI. 20	Györgyfalva-Felek- Rákóczy-forrás	Györke Márton	22	részvevővel
102	XII. 7	Májláth-kut, Árpádcsúcs	" "	17	
103	XII. 29	Bedellői h. Szolcsva, Runki szoros	" "	11	

Ezekkel együttesen tehát 103 kirándulást regisztrálhatunk, ame-

lyeken részt vettek összesen 1115-ön. Ebből férfi 847 és nő 268, EKE tag volt 765 kiránduló és vendég 350. A 103 kiránduláson bejártak összesen 3911 km. útat. Teljesen gyalog jártak 68 turán, autóval és részben gyalog 15, vonattal és részben gyalog 20 turán. Kirándulás vezetők voltak: *Györke Márton 39, Snjaric Franjo 18, Nagy Ilonka 7, Gy. Adorján Róbert 6, dr. Gergely Endre 5, Orosz Endre 5, Nemes Gyula 4, Bogyó Lajos 3 és Jakab István 2* turán. A nevezetesebb és nagyobb kirándulások a következők voltak: Április 27-én rendezett gyalogkirándulás alkalmával érdekes véletlen találkozás történt a Májláth-kutnál, ahol az EKE a déli pihenőt tartó *Turing Club* és a *KKASE* turista csoportjaival találkozott és az egymásiránti barátságos érzületük jeléül a népes társaságot együttes csoportképen örököltette meg *Kientle Johan* mesteri fényképe.

Egy másik nevezetes kirándulásunk volt VI. 8–9-én, pünkösdi ünnepén a meziádi barlangba tett útunk, ahol a NSE tagjaival, néhai *Czárán Gyula* tiszteletbeli tagunk emléktábláját lepleztük le a környéki turista egyletek tagjaival együttesen. A lélekemelő ünnepélyen Kolozsvárról 27-en vettünk részt és annak lefolyását folyóiratunkban is megörökítettük. A VI. 22-én Hideg-Szamos-Rekető erdős vidékére tett kirándulásunk azért érdemel külön felemlítést, mivel ekkor 4 telt autón 75 személy vett részt. Julius 12–13 napj in *Nemes Gyula* vezetésével a cikói szorosba rendezett autókirándulás 19 résztvevője őrzi emlékezetében a szép úti élményeket. A Nagyenyed melletti remetei sziklaszorosba VII. 20-án *Györke M.* egy 20 tagu és VII. 26–27-én *Orosz E.* 21 tagu társaságot vezetett, amelyeknek résztvevői a gypárt termőhelyükön is szemlélhették. *Dr. Gergely Endre* agilis alelnökünk augusztus 10-én egy 40 tagból álló kiránduló társaságnak mutatta be a Drágánvölgy természeti szépségeit, ugyancsak ő irányította augusztus 17-én a Tordai-hasadékhöz 20 tagu társaságát, míg augusztus 14 és 18 közötti 4 napon *Nemes Gyula* buzgó főpénztárosunk kalauzolta végig 20 tagu vidám turistáját Maroshéviz, Borszék fürdő, Ditró, Gyergyó-Szárhegy a Pongrácztető, Gyilkos-tó, Békás-szoros, a Bucsin-tető ősfenyvesei és Szovátafürdő felséges szép vidékein. A SKV 50 éves jubileumi ünnepségeinek lezajlása után az elnök, főtitkár és *Tóháti László* tagtársunk résztvettek a szeptember 2-án és 3-án rendezett *Negoi-Bulea* magashegyi kiránduláson, majd 4-én az 1403 m. magasságban fekvő *Hohe-Rinne* gyógy- és üdülőhelyet látogatták meg. A meziádi barlanghoz tett első kirándulásunk szépségeinek hatása inspirálta tagjainkat arra, hogy szeptember 7-én és 8-án O. E. és Gy. M. vezetésével 28-an másodszor is meglátogattuk, mely alkalommal *Mutyás Vilmos* aradi oszt. titkárunk is eljött a barlanghoz,

hogy minket az alvilág rejtelmén végigkalauzoljon. A kedves és jó fiúnak fáradságot nem ismerő buzgóságáért mind a 28-an igazi köszönetünket küldjük Aradra. El nem hallgatjuk, mint eredményt, hogy ezen alkalommal egy hatalmas ősmédve koponya esett zsákmányul. Végül, ha még ideiktatjuk, hogy *Györke Márton* 10 más társával együtt a karácsonyi ünnepek örömeit a bedellői hegyek világában, a Klára-barlangban, a szolcsvai buvópataknál és a runki sziklaszorosban találta meg, úgy számot adtunk az 1930. év nagyobb és szebb kirándulásainak mozgalmas sorozatáról.

Borszéki főkut

Kerékpáros osztályunk is elismerésre méltóan működött a múlt év folyamán, amennyiben összesen 40 kirándulást rendezett 401 résztvevővel és 7098 km. útvonal befutásával. Ezek a kirándulásokon vezetők voltak: *Hideg Márton 12, Gergely István 9, Péter János 5 és Gáll József 3* alkalommal. Ami az egyes kerékpárosokat illeti, az egész évi kirándulások legnagyobb km. összege van *Gergely István*-nak 2717 km., *Martonosi Bélának* 2226 km. és *Dregán Victor*nak 2061 km. útvonallal. A legnagyobb kirándulást végezte *Soós Albert* Kézdivásárhelyig 800 km., amiért az osztály elnöksége diszoklevéllel való jutalmazásra tartja érdemesnek, míg a 3 előbbi emlékmedaillokkal lett kitüntetve. Nem térhetünk azonban napirendre *Hideg Márton* osztálytitkár érdemeinek felemlítése nélkül sem, akinek buzgósága

szintén részes a kerékpáros kirándulások szép eredményeinek elérésében. Többek közt Hideg M. vezette azt a 25 tagú kiránduló csoportot, amely május 10–11-én a történelmi nevezetességű *Csicsóvárát* látogatta meg, ahol bizony EKE kirándulók még sohasem voltak.

Igen Tisztelt Közgyűlés!

A most felolvasott jelentés hű képét mutatja annak, hogy mit dolgoztunk az elmúlt átmeneti év folyamán. Teljes tudatában vagyok annak, hogy még sok mindenféle kérdés vár megoldásra, de mert az elvégzendő feladatok nagyok, a tennivalók sokfélék, a munka tehát permanens agitációt, cselekvést és áldozatkészséget kíván tőlünk a jövőben is.

Tisztában vagyok azzal, hogy számolnunk kell társadalmunk kisebbségi állapotával, az ebből származó szegénységével, közönyösségével és kényelmes természetével; nem akarok tehát vérmes reményeket táplálni és megoldhatatlan feladatokat kívánni, de minimumként leszögezni kívánom, hogy legelső sorban a közvetlen közelünkben fekvő Bercsényi turistaház telkét kell megszerezni, vagy ennek közelében $\frac{1}{2}$ hold másik helyet kell vásárolnunk. A Torda-hasadéki telkünkre menházat kell emelnünk, az „ERDÉLY“ folyóiratunkat minden áldozattal fenn kell tartanunk és végül oda kell törekedni, hogy a legrövidebb idő alatt egész Erdély területéről tagjaink számát ezerre felemeljük. Tiszt karunkban buzgón él a vágy nagyobb feladatok megoldására is, de hogy mi képezi a legfőbb akadályt terveink és munkálkodásunk útjában, legyen szabad 2 példával illusztrálnom. Erdély lakosságának felekezetre való megoszlása alapján végzett becslés szerint 1927-ben 1,724.309 magyar élt Erdélyben, ugyanakkor pedig 588.643 németnyelvű (szász) lakost mutat ki dr. *Sulyok István* és dr. *Fritz László*: Erdélyi Magyar Évkönyve. Hasonlítsuk most össze a szász és magyar erdélyi turista egyesület működését a lakosság számaránya szerint való vonatkozásában s ekkor az alábbi érdekes tanulsághoz jutunk:

Turista Egyesület	Tagja volt	Bevétele	Menháza	Erdély lakoss.
S. K. V.	5.000	703.516	20	Szász 588.673
E. K. E.	200	26.942	1	Magyar 1,724.309

Még egy másik példája a turistaság iránti áldozatkészségnek: Budapesten, ahol utóbbi időben u. n. asztaltársaságok szervezé-

sében megnyilvánuló partikularizmus elve lett divatos, pl. a Magyar Turista-Egyesület kebelében alakult „*Sasok asztaltársaságá*”-nak 14—20 főnyi csoportja önköltségen külön lapot ad ki és Börzsönyben 40 ágyas menedékházat rendez be. Hol állunk ettől mi erdélyi magyarok? Ezt ítélje meg az igen tisztelt hallgatóság.

Midőn ezekben jelentésemet a mélyen tisztelt közgyűlésnek megtettem, tisztelettel kérem, méltóztassék az egyesület vezetése körüli sáfárkodásunkat az említett körülmények figyelembevételével megítélni.

Orosz Endre
főtitkár.

Az E.K.E. 40-ik születésnapja 1931. I/12.

Emlékezzünk negyven évre,
Erdélyi szép magyar hévre...

Gólya hozott kisdedet,
Hegymászóbot volt kezében,
Új eszme a két szemében,
Bár még alig lépeget...

Mi, természet bámulói,
Taníttattuk gyalogolni,
Kézenfogva, becézve,
S havasok közt, erdő mélyén,
Tájszépségek szűz szentélyén
Talpra állt a legényke.

S egyszer csak azt vettük észre,
Bérceknek lett ő Nemtője,
Kutatva az „ideált”,
Egész Erdélyt vele jártuk,
S a csodáknak nem volt párjuk:
Géniuszunk rátalált.

Igy serdült fel a kis E.K.E.,
Mint színmagyar ős levante,
S a gyopáros jel alatt
Védőkunyhók és színjelzések,
Majd menházak teremtének
Forgalmas új utakat.

Mikor aztán nagykorú lett,
Már nem járt csak csúcsok felett,
Muzeu mot alapít
S a néprajznak, fürdőügynek,
Idegent vonzó ürügynek
Diszes kultur-házat nyft.

S azóta a külföld szeme
Nincs is tőlünk nagyon messze,
Becsüli ez alkotást,
Hol tájrajz és népművészet
— Dús látványa szívnék-észnek --
Nyújt testvéri kézfogást.

S lelki szemmel látjuk őket,
Vezéreket, úttörőket...
Hangyát és Radnótit,
Majd Czárán t s körutasait,
Kirándulók sok százait,
Kiket a hegy meghódít.

Mert nem más a turistáság,
Mint maga a gyopárvirág,
— Fáradj érte, hogyha kell!
Ámde ha már szívünk ké lett,
És csillaga reánk fénylett,
Nincs ennél szebb érdemjel!

Most is ezért küzd az E.K.E.,
Hogy legyen új őrserege,
A sok munkát pótolni,
S ha tán csöndben is jubitál,
Jövőre kész alkotni már,
S új eszménynek hódolni...

Ápoljuk a honi tájat,
S a turista hagyománynak
Szenteljük a hegyeket,
S mi többet mond, akár száz szó:
Áldón lengjen E.K.E.-zászló
Édes szülőföld felett!

EKEFALVI.

Gyergyóremete gyógyfürdő.

A gyergyói fensik egyetlen gyógyfürdője Remete; kevésbé ismert Erdély fürdő-közönsége előtt, habár kitűnő gyógyhatása miatt nemcsak Erdély, de egész Románia egyik legnevezetesebb gyógyhelye kellene, hogy legyen.

Mivel régi betegségünk, hogy azt, amink van sohasem propagáljuk kellően s míg a külföld sokkal jelentéktelenebb helyeket a reklám segítségével nemcsak országos, de idegenben is jelentős helyekké emel, kötelességünk végre saját kincseinket is megismerni és a külföldhöz hasonlóan nevezetessé tenni, annál is inkább, mivel míg idegenben sokkal drágábban jutunk a silányabbhoz, addig itthon a mindenki számára hozzáférhető kitűnő fürdőhelyeinket sokkal kevesebb költséggel és a gyógyulás biztosabb reményével kereshetjük fel.

Remete ásványvizgyógyfürdő Csikmegyében a gyergyói fensik észak-nyugati szélén Remete nagyközségben, az Adria felett 729 m. magasságban fekszik.

1923-ban nyílt meg és kén, jód és vas tartalmu gyógyvize alapján a zalatnai bánya-kapitányság nyilvános gyógyfürdőnek ismerte el. Kitűnő gyógyhatása a környéken reuma, vérszegénység, nőibajok, köszvény, ischias, csuzok ellen általánosan elismert; s a vízben rejlő nagymennyiségű szénsav tartalmánál fogva, mely a szervezetre hatalmas bőringert gyakorol s így az idegrendszerre anyagcsere és vérképzés felújítására kiválóan ajánlható. Eddig is sok nyomorék köszönte egészségét a fürdő gyógyhatásának.

Meleg és hideg lobogófürdő (C, 8°) kitűnő ivóborviz áll egész nap a közönség rendelkezésére és a gyógyfürdő után közvetlen a fürdőn keresztül folyó Maros strandján élvezhetik a fürdőpavilonból kihallatszó zeneszó mellett az életető napsugarat.

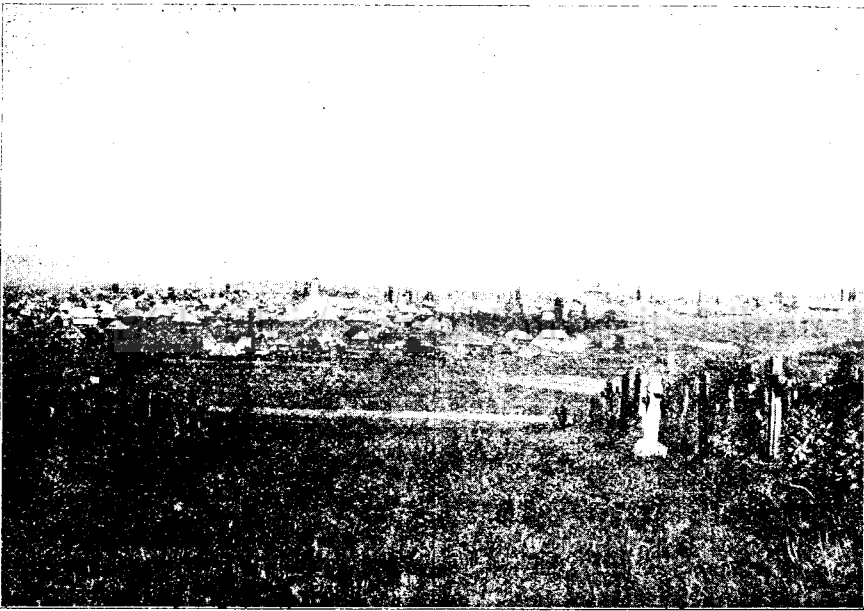
Érdemes megemlíteni a fürdőigazgatásnak azt a szociális belátását, hogy napi 100 lejért teljes ellátást biztosít, napi háromszori étkezéssel, lakással és fürdéssel együtt. Turista-turákat megkönnyítendő, csoportos kirándulásoknál ingyen szállásról gondoskodik a fürdőigazgatóság.

A községben telefon, posta, távirtda áll a közönség rendelkezésére. A székely-körvasut Ditró, állomása pedig 1 km.-re fekszik a fürdőtől. Érdeklődőknek különben a fürdőigazgatóság is (Remetea Jud. Ciuc) készséggel megad minden felvilágosítást.

A fürdő fekvése igazi gócpontja a kellemes kiránduló helyeknek úgy, hogy turistáknak különösen ajánlható.

A fürdőtől déli irányban csak 3 km.-re fekszik a gyergyói szé-
kelyek kedvenc majálisozó helye: a Limbus.

Délnyugatra van a hatalmas fenyvesektől övezett „Bucsintető“,
mely 1287 m. magasan gyönyörű autó-uttal keresztezett. Mellette az
1777 m. magas hóval fedett „Mezőhavas“ emelkedik. Nyugatra az
1449 méteres „Kecskekő“ és az 1634 m. magas „Batrina“ csucsá tör
az ég felé. Keletre az 1545 m. magas *Piricske*, az 1627 méteres
„Kishavas“, az 1504 méteres „Nagy-Cohárd“, az 1611 méteres „Ló-
havas“, az 1456 m. „Tatárhavas“ és az elragadó *Gyilkostó*, nyújta-
nak gyönyörű panorámát. Délkeletre Szárhegyközség fekszik a *Lázár-*

Ditró látlépe

kastély romjaival és értékes márványbányáival. Északnyugatra Bor-
szék és Héviz fürdők mellett az 1452 m. magas „*Ujhavas*“ emelkedik.
Nyugatra az 1285 méteres „*Kereszthegyről*“ gyönyörű kilátás nyílik a
turista szeme elé egészen Szászrégenig.

A Gyilkostó a remetei fürdőtől 30 km.-re. Borszék 46, Maros-
héviz 28, Szováta 60, Hargita 65, Marosfő, a Maros eredete csak 38
km.-re fekszik.

Láthatjuk tehát, hogy aki egészsége helyreállítását tartja szem
előtt és nem a reklám nagy dobjára figyel, milyen szép és olcsó
helyet találhat itthon is az erdő-koszorúzta üde havasi levegővel át-
itatott gyergyói fensíkon: Remetén.

O. F.

Egy szilveszter este a dévai várban

1914-ben történt, a nagy háboru első esztendejének utolsó napján. A kolozsmegyei csendes kis faluban töltve rövid karácsonyi szabadságomat, kelleténél egy nappal hamarabb indultam vissza Brassóba, hogy utamat megszakítva és minden podgyászatot a tövisi pályaudvaron hagyva, onnan az aradi vonalon Piskiig s innen Vajdahunyadra térjek ki. A Hunyadiak örök szépségű várának, továbbá a nagy állami vasgyárnak s kohóknak megtekintése felejthetetlen élmény volt, mely azonban délután hamarosan véget ért, mert a kis helyi érdekű vonattal vissza kellett mennem Piskire. Innen csak pár órával később indult vonat Tövis, illetve Brassó felé. Hirtelen elhatározással jegyet váltok s felugrom az éppen ellenkező irányban induló vonatra.

A késő esti órákban érkezem Dévára s konflisba ülve, utasítom a kocsist, hogy oda vigyen engem a hegy alá, ahonnan fel lehet menni a várba.

— Csak nem tetszik ilyenkor felmenni? — kérdi megrökönyödve, majdnem keresztet vetve, a jámbor ember.

— De éppen a várba készülök — feleltem nevetve.

Alig láthatóan lép ki a december végi sűrű esthomályból a várhegy komor, meredek szilhuettje, mikor kiszállok a kocsiból s gyalog neki vágok a hegynek. A tövénél elterülő városi parkon áthaladva, az ottani felügyelő háza táján mérges komondor kemény támadást intéz a szokatlan éjjeli vándor ellen; de ez nem zavar engem s csakhamar elérem a felfelé kanyargó hegyi utat.

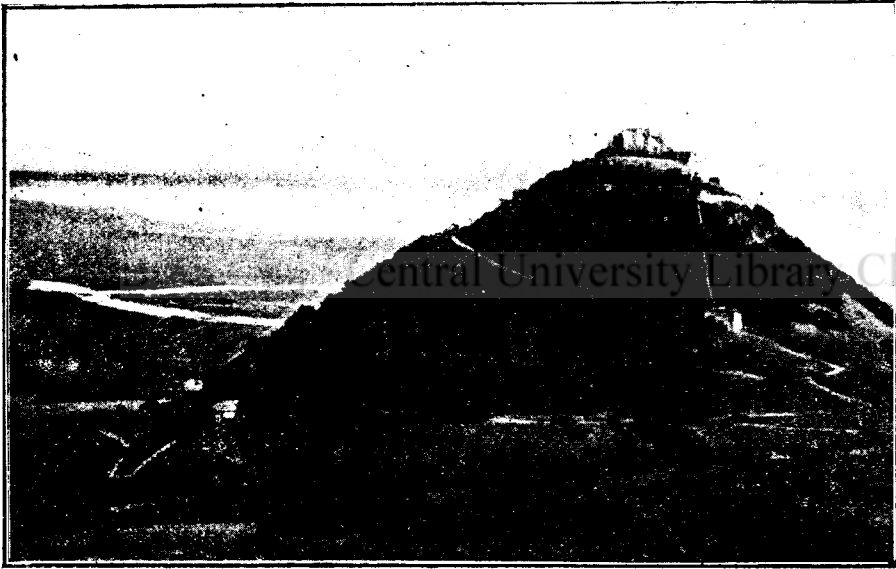
A brassói Czenkre vezető ösvény egymásfelé emelkedő huszonhat szerpentinben, végig a hegynek a város felőli oldalán kuszik fel a hatalmas tetőre. Nem így a sokkal karcsubbán égnek emelkedő dévai várhegynek utja, mely spirális alakban, a kúp alakú hegyet teljesen körüljárva, ér fel a tetőre.

Az északi oldal tiszta ezüstös holdfényben tündökölt. Hó nem lévén, a mélyen alattam elterülő széles völgy sötét felületén rengeteg kanyarulatban fantasztikus ezüst óriáskigyóként vonult végig a vékony jégrétegtől borított Maros. Mikor a déli oldalra kerültem, magának a hegynek árnyéka sűrű homályt borított a tájra s helyenként teljes vaksötétségben botorkáltam felfelé a mind erősebben emelkedő köves uton, melynek külső szélét alacsony kőfal övezi.

Egyszerre erős bástyáktól védett várkapu tűnik elő a sűrű homályból, szilveszteri álomként idézve fel a lovagkor romántikus emlékeit. Mikor belépek a nagy kapun, alóla éjjeli nyugalmából felzavart hatalmas bagoly repül ki a fejem fölött és suhogó szárnyával sapkámat surolja.

Még pár lépés és benn vagyok a várban, melyet rég letűnt harcias idők maradványaiként vesznek körül a külső várfal romjai. A széles plató közepén emelkedő szikláról ég felé nyuló omladozó falak, bástyák a belső vár egykori főépületeit jelzik. Tépett, szaggatott romjai fantasztikus árnyakat vetnek a holdfényes tágas várudvarra.

A dévai várat, melyet a néprege szerint Decebálus dák király építtetett volna, írott történelmi dokumentumokban legelőször

Dévai vár

1269-ben említik. Az erdélyi vajdák székhelye volt, majd a Hunyadiak tulajdonába kerül, míg később állambörtön lesz belőle. Dávid Ferenc, az erdélyi unitárius egyház alapítója, élethossziglani fogságra ítéltetvén, 1579-ben itt halt meg.

Báthori Zsigmond idejében fejedelmi rezidencia volt Déva vára, majd később Hora és Closca parasztjai ostromolták eredménytelenül, de utóbb osztrák parancsnokok rendeletéből nagy részét felrobbantották, míg I. Ferencz császár és király, személyes látogatása után, újra helyreállította a várat.

1849. május havában az osztrák helyőrség elvonulása után a honvédség megszállta a várat, de ez egy régi tűzakna felrobbanása

folytán ugyanazon év augusztus havában, mintegy száz honvédet temetve romjai alá, a levegőbe repült s azóta a romok ezeréves büszke mult szomorú mementójaként tekintenek le a messze tájra.

Kézi villanylámpám segítségével alacsony vasrács mögött felfedezem Dávid Ferenc börtönét. Azután felmászva a város felé néző várfal legmagasabb fokára, lámpámmal mindenféle pajzán kísérteties fényjelekkel kedveskedem a dévaiaknak.

Mélyen alattam a kivilágított város s mindjárt előttem egy résen át: majdnem egyenesen levezető ösvény. Untam újra a hosszu uton s a hegy körül kerülni s így inkább a meredek sziklafalon lekanyarodó s a holdfénynél jól kivehető ösvényen ereszkedtem le.

Egy hirtelen fordulónál majdnem azt hittem, hogy a dévai várrom kísértetei meg akarnak csufolni azért, mert őket utánoztam odafenn. Az ezüstös félhomályon át itt, a sziklák között, több embermagyságnál magasabb alakot látok, földig érő hófehér lepelben. Mikor közelebb érek, hamarosan megoldódik a meglepő látvány rejtélye: szédítő mélység fölött a város felé kiugró sziklákra a keresztény kegyelet kőből faragott hatalmas feszületet állított, — mellette két bánatosan szomorkodó női alak s összekulcsolt kezekkel térdepelve imádkozó kisebb angyalokkal.

További félórai óvatos mászkálás után leérek a városba s 10 óra körül felülve a gyorsvonatra, 1915. ujev reggelén már odahaza voltam Brassóban.

Gr. L. O.

Statileo János püspök kórodi halastaváról

Irta: OROSZ ENDRE

Üzemben lévő halastavat ma alig lehet valahol látni, ellenben annyi volt belőlük itt Erdély földjén a régmult századokban, hogy alig tudjuk még romjaikban is azokat összeírni. Mi turisták valószínű pioniirjei vagyunk a régi halastavak feltalálásának, mert a völgyeket haránt elzáró és földből mesterségesen felrakott, u. n. „dugások“, mint természetellenes jelenségek felkiáltó jelekként vonják magukra a turisták figyelmét. E régen elfeledett halastavak helyeinek felkutatása, gátjaiknak felmérése, történelmi adatainak kikeresése és azonosítása a helyrajzi viszonyokkal mind előmunkálatait kell tegye annak a monografiának, amely az erdélyi

halastavak együttes feldolgozását lesz hivatva bemutatni. Az erdélyi halastavak tanulmányozását Sztripszky már megkezdette,*) mert ezt a doktori disszertációt csak kezdetnek lehet nevezni, de ennek folytatása még emberére vár. Pedig szép és értékes munkát adna annak, aki rászánná magát Erdély minden vidéke halastó-helyeinek összeírására és ezek történet-földrajzi, valamint régészeti és néprajzi vonatkozásainak egy külön, kimerítő monográfiában való megírására. Előszeretettel foglalkozván a régi tóhelyek felkutatásával, jelen közleményemet is a jelzett mű adalékául szántam.

A kórodi halastavat Sztripszkynek már említett munkája nyomán magam is ismertem. Minthogy dr. Tulogdy János tanár azt írta róla, hogy „egy eddig még le nem írott halastó gátját fedeztem fel, ez arra indított, hogy annak helyrajzi viszonyait pontosan megismerjem.*) E végből folyó évi május hó 17-én gyalog kimentem Kórodra, körüljártam az egykori tó egész területét, megfigyeltem annak régi partvonalait és mérőszalaggal felmértem majdnem teljesen ép állapotban megmaradt dugását. Ennek a halastónak déli vége, ahol a gát felduzzasztotta a patak vizét, Kórod felett, annak utolsó házáitól fél km.-nyi távol fekszik. Iszappal feltöltődött asztalsímaságu kaszáló jelzi a tó helyét, melynek hossza észak felé 1 km.-nyi, legnagyobb szélessége pedig a tó közepén kelet-nyugati irányban 200—250 méternyi volt. Környéke ma mind fel van szántva, ellenben az őskorban erdős lankák kerítették, amit a szép fekete televényföld és a két oldali hegyek gerinctetőin lévő erdőmaradványok igazolnak. A rajta átfolyó kis patak pocsolyás medrében ma alig van víz, mert vízlevezető árok van beléásva, hogy a csapadékvizek el ne terüljenek. A tó északi végén a Szomordok felől jövő Hideg-patak és a Csonka nevű puszta felől jövő Küpeny-patak a hegynek egy hosszukás darabját olyként mosták körül, hogy az félszigetként nyulik be a tó medrébe. E nagy domb keleti oldalán is találtam egy 32 lépésnyi dugást, mely a Csonka alatt egy keskeny kis tavat képezett hajdanában s itten a Küpeny-patak mai medre már mélyebben van beleásva az egykori tó fenekébe.

Az alsó nagy tónak az egész völgyet haránt elzáró dugása

*) L. Sztripszky Hador: Az Erdélyi Halászat Ismeretéhez. Régi és mai halastavak. Kolozsvár, 1908.

*) Kolozsvár környékének geomorfológiai kialakulása. Erdélyi Muzem. XXXV. köf. 1930. évf. 50 l.

82 m. hosszú, amely ma a következő részletekből áll: a patak jobbpartján 60 m. h. ép töltés a patakig, melynek nyílása 6 m. A patak balpartján lévő dugás hossza 16 m., melynek épségét 2.50 m. szélességben szekérut bemélyedése szakítja meg. Ez a töltés a hegylejtőnek támaszkodik, míg a jobbparti rész a Kórodról Csonka felé vivő ut terraszához csatlakozik. A dugás keresztmetszete már ellaposodott állapotában 8—9 m. A patak szélein látható cölöpmaradványok mutatják, hogy régebben itt hid is volt, mert a töltés tetején szekérut visz egyrészt Papfalva, másrészt Kajántó felé, ami arra vall, hogy ez az ut egykori a tó keletkezése idejével. Ettől a 82 m. hosszú dugástól délre, vele párhuzamosan egy, az egész völgyet átfogó lecsapolási árok is látható, melyet a tó leeresztése után ástak.

Ami már most e tóra vonatkozó történelmi adatokat illeti, előre kell bocsátani, hogy a mai Kórod: Kórógy, Villa Korogh, Possessio Kodoug, Worong, Korogh és Gorogh nevéken már 1334 és 1486 közötti évekből származó oklevelekben szerepel.*) A halastó készítésének ideje, valamint birtoklásának teljes sorozati adatai természetesen még ismeretlenek, de egy 1521. április 16-án Kolozsvárt keltezett oklevél szerint Szapolyai János vajda *Várad* *Ferenc* erdélyi püspököt Ombozi Miklósnak Kolosmegyében fekvő Korogh birtokába a kolosmonostori konvent tanúsága mellett bevezettetni rendeli. (Történelmi Tár, 1898. évf. 155 lap, 395 sz.)

Viszont János királynak egy 1540. február 25-én Budán kelt oklevele bizonyoságot teszen arról, hogy *Statilius János* erdélyi püspök Tur nevű tordamegyei birtokát cserében átadta Mór Péternek, ez pedig a püspöknek viszont cserébe Turért átadta és eladta kolosmegyei Korogh nevű jószágát a halastóval együtt és hunyadmegyei vasbányáját, kölesönös szavatosság elvállalása mellett. (Történelmi Tár, 1893. évf. 304 lap, 864 sz.*)

Ezen utóbbi oklevél szerint tehát a kórodi halastó multja 391 évre nyulik vissza, de kétségtelenül hihető, hogy már *Várad* püspök beigtatása idején is meg volt, csupán az oklevél nem említi. Különb az erdélyi halastavak biztos történelmi adatok tanúsága szerint többnyire az Árpádházi királyok koráig visszamenő multtal dicsekedhetnek.

*) L. Dr. Csánky Dezső: Magyarország Történelmi Földrajza a Hunyadyak korában. V. kötet. 369 l. Budapest, 1930.

*) Az olasz eredetű *Statilius János* budai prépost, majd 1536-ban Erdély püspöke lett és volt Lajos, Szapolyai és I. Ferdinánd királyok idejében. Meghalt 1542. ápr. 8-án.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület aradi „Czárán Gyula“ osztályának 1930. évi jelentése

Igen Tisztelt Választmány!

Julius havi megalakulásunk óta osztályunk szerény anyagi viszonyaink és kedvezőtlen körülmények dacára fejlődést mutathat fel.

Amit ezen idő alatt a rendelkezésünkre bocsájtott anyagi eszközökkel elérhettünk, azt meg is valósítottuk. Sőt áldozatkész tagjaink segítségével nagyobb munkát alkottunk, mint amínőt a valódi tényállással és pénzüsszeggel végrehajthattunk volna.

Örömmel jelentjük a tisztelt Választmánynak, hogy a Hegyeshegységben cca. 80 km. színjelzett utat készítettünk el. Ezt a munkát annál nehezebb volt elkészíteni, mert az erdészeti igazgatóság a munka engedélyt csak a legnagyobb utánjárásra és sok kijárást után adta meg. Az utjelzésekkel kapcsolatosan próbának elhelyezett, drága pénzbe került utjelző tábláinkat, vandál egyének egy hét alatt megsemmisítették. Így további utjelző táblák elhelyezését megszüntetjük, mivel a kulturálatlan lakosság azokat ugysis állandóan tönkretenné. Elég nehéz feladat a megsemmisített utjelzések állandó javíthatása is.

Kirándulásainkon, (melyekről a részletes kimutatást már beküldtük) több forrást rendbe hoztunk és kitakarítottunk.

A Hegyaljai villamosvasut várótermében a körutakon alkalmazott színjelzéseink térképeit és leírásait kifüggesztettük. Különböző aradi lapokban eddig 14 kisebb-nagyobb propaganda cikkünk jelent meg.

A Magyar Párt által rendezett kultürestélyen december 11-én Schweier László tagtársunk „Néhány szó a turistaságról“ címmel nivós felolvasást tartott.

A nyár folyamán Czárán Gyula mennyházai emlékoszlopát egyesületünk zöld-fehér színü selyemszallagos tölgykoszorújával díszítettük fel.

A Magyar Párt jóvoltából osztályunk helyiséget kapott a Párt Zrinyi-utcai otthonában. Minden csütörtök este hivatalos órát tartunk, mikor is a szerény könyvtár és a tagok által kölcsön adott térképekből álló térképtár a tagtársak rendelkezésére áll. Minden hónapban összejövetelt tartunk, melyen a tagok előtt az osztály fejlődését ismertetjük. Ez azért szükséges, mivel az osztálynak eddig tisztikara nincs és így ügyeinket közösen vezetjük.

Leltárunkban jelenleg 10 drb. „Erdély,“ 5 kerékpáros, 10 gyalogos jelvény, továbbá könyvszekrény, íróasztal és bélyegző szerepel.

Több berámázott turista vonatkozású kép, köztük Czárán Gyula nagyított mellképe az osztály helyiségében vannak kifüggesztve. Ez utóbbiakat a tagok adományozták. Ezekon kívül különféle apróbb irodai és egyesületi felszerelésünk van. Levéltárunkban a különböző iratok másolatait megőriztük.

Osztályunk az egyesületi jelvénynek kicsinyített alakjában EKE —ARAD feliratu csinos email jelvényeket készített. A 40 lej árban kapható jelvény viselését a tagok részére propaganda célból kötelezővé tettük.

Az osztály vagyoni állapota jelentéktelen. A tagdíjak kis osztályrésze folytán kénytelenek voltunk havonként 5 lej póttagdíjat szedni. A póttagdíjat azonban jövő évre a rossz anyagi viszonyok miatt megszüntetjük, de reméljük, hogy a tisztelt Választmány időközben beérkezett kérésünkre nagyobb osztályrész megszavazásával anyagilag is támogatni fog.

Különben az évi bevételünk	1308 Lej
Ennek ellenében az évi kiadás	1196 Lej
E szerint többlet 112 Lej.	

Tagjaink száma 22, melyek közül 5 pártoló tag. Egy tag külföldre távozása miatt kilépett. Sajnos már most meg kell emlékeznünk 200 lej tagdíjhátralék és 130 lej osztálypótlék kintlevőségünkről.

A magyarság őszi Vezérének és egyesületünk jóakarójának dr. Barabás Béla méltóságos urnak 75 éves születésnapján rendezett ünnepségen osztályunk küldöttségileg képviseltette magát. Juhász Attila ur, főtitkárunk szép üdvözlő beszédet tartott, mely általános tetszést váltott ki a megjelent ünneplő hallgatóság körében.

A tisztelt Választmánynak és anyaegyesületünk vezetőinek, különösképpen Orosz Endre főtitkár urnak osztályunk fejlődésének előmozdításáért és a buzgó támogatásért hálás köszönetünket nyilvánítjuk. De nem hagyhatjuk szó nélkül kolozsvári turistatársunk : Györke Márton egyesületünk ügyeiben való gondos és fáradhatatlan közbenjárását, melyért ezuton is köszönetet mondunk.

Reméljük, hogy a jövőben az egyesület vezetősége erkölcsi és még inkább anyagi támogatásával osztályunknak továbbra is segítségére lesz.

Ezzel évi jelentésünket befejezve, vagyunk a m. t. Választmánynak alázatos szolgálói:

Arad, 1931. január 3-án.

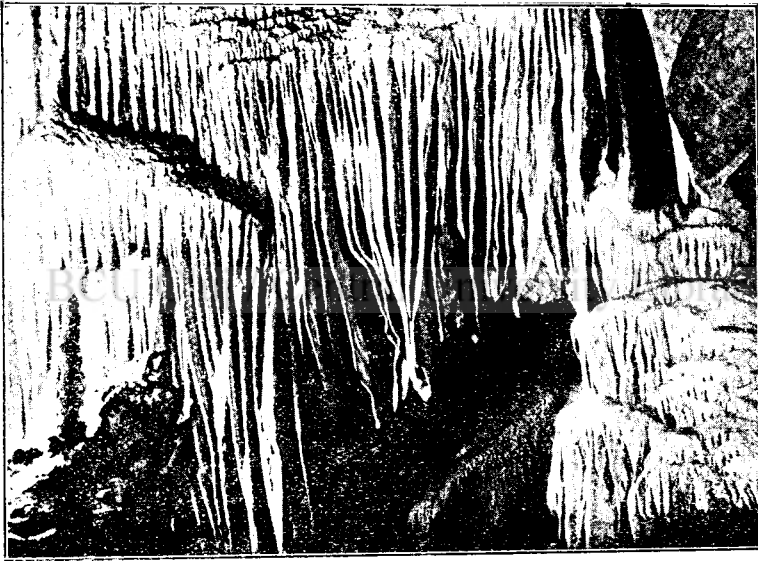
Juhász Attila főtitkár,

Mátyás Vilmos titkár,

Rosenberger László titkár-helyettes.

A nagyváradai turisták ünnepségei

A turistaság eszméjének örvendetes terjedésére vall az a körülmény is, hogy Nagyváradon nemcsak az NSE (Nagyváradai Sport-Egylet, hanem már a NAC (Nagyváradai Atlétikai Club) is megalakította turista szakosztályát. A folyó évi pünkösdi ünnepén (május 24 és 25-én) mindkét anyaegyesület és pedig az előbbi fennállásának 25-ik évét a meziádi barlangnál, az utóbbi 20-ik jubiláris évét a révi Zichy-barlangnál ünnepelte meg. Ezen jubiláris ünnepségekre a környék turista központjait s így az EKE-t

Meziádi barlang Diszfüggöny

is mindkét szakosztály Elnöksége nagy szívélyességgel hívta meg. A szabályszerű meghívásnak époly természetes következménye volt, hogy mindkét ünnepélyen képviselttük magunkat és pedig Meziádon *Balázs Ernő*, EKE jegyző és *Szolnoky Gyula* tagtársunk által, Réven *Orosz Endre* főtitkár és *Polareczky Dániel* titkár által. A derült szép időben lefolyt ünnepségekről a következő jelentéseket vette szerkesztőségünk:

A meziádi bál. Ezen Balázs Ernő jegyző képviselte egyesületünket*)

*) Szolnoky Gyula úr hivatalos elfoglaltsága miatt nem lehetett jelen.

Gergely István és Györke Márton vezetése mellett 35 tagu kiránduló társaság vett részt, kikből 20 EKE tag, 12 KKASE tag és 3 más vendég volt. Az utat Jád völgyig autón és kerékpáron tették meg, innen pedig a Mundus és Borlovai Faipar Részvénytársaság iparvasutján mentek a Piatra Bulzului nevű hegylábáig, hol kezdetét vette a gyaloglás. Félórai fárasztó hegymászás után mindenütt a gerincvonulaton haladva végig, 1 órakerkeztek meg a barlanghoz, hol az NSE üdvlövessel fogadta és Papp Lajos, a bihari turisták vezére „Isten Hozott“-tal köszöntötte a kolozsvári turistákat. Ekkor már szép számmal voltak turisták a barlang körül letelepedve Váradról és Belényesről, midőn éppen ebéd idején az

Meziádi barlang : Katakombák oszlopcsarnoka

EKE „Aradi Czárán Gyula Osztálya“ érkezett meg m. e. 60 kirándulóval, élükön Rosenberger László lelkes turista vezetőjükkel, hogy ők is részt kérjenek az ünnepségből. D. u. 3 órakerkezett a barlang megtekintésének kezdetét, ami 25-ös csoportokban este 10 óra tájban ért véget. A barlang szebb cseppkő alakulatairól Balázs Ernő, Borsy Hugó és Czeizel János készítettek fényképfelvételeket. 10 óra után gyönyörű tűzijátékban volt részük, majd az aradiak csoportja egy EKE emlékszálócskát ad át Papp Lajosnak, az NSE jubileuma alkalmából. A száraz rőzséből ropogó tábor-tűzek mellett vidám társaságok alakulnak és pajzán jó kedvvel ültek

vacsorához, mely után a barlang lampionokkal feldiszitett hatalmas előcsarnokában reggelig tartó tánc vette kezdetét, melyből a turista ifjuság alaposan kivette a részét. Rövid pihenő után másnap reggel 5 órakor mind talpon van a különféle társaság, hogy a felüditő mosakodás, teázás, csomagolás és bucsuzkodás megtörténte után 8 órakor elszéledjenek hazafelé. A meziádi turista találkozóóról mindnyájan kedves emlékekkel tértek vissza Jád völgyre, honnan az autóbusz este 10 órára szerencsésen hazarepítette a kirándulókat Kolozsvárra. A tura sima lefolyásáért az EKE 2 agilis vezetőjének: Györke Mártonnak és Gergely Istvánnak ezuton is elismerésünket nyilvánítjuk.

A kiránduláson résztvett EKE tagok névsora a következő:

Balázs Ernő	Horváth Miklós	Nemere István
Balázs Ernőné	Horváth Miklósné	Simon Jenő
Czeizel János	Jaskó János	Szabó István
Gálfy Gyula	Kovács Kató	Szabó Jenő
Gergely István	Kulcsár György	Szabó Sándor
György Erzsike	Ludvig Adolf	Zsembera Rudolf
Györke Márton	Martonosy Béla	

BCU Cluj / Central University Library Cluj

K. K. A. S. E. részéről

Ambrus István	Ferenczi Kálmán	Kovács Mancika
Blóz István	Ferenczi Károly	Kun József
Borsy Hugó	Geffa Nikodim	Novák László
Biró György	Hadnagy Ernő	Zsigmond Dezső

Vendégek voltak

Langer Leó	Toroczkay Erzsébet	Toroczkay Jolánka
------------	--------------------	-------------------

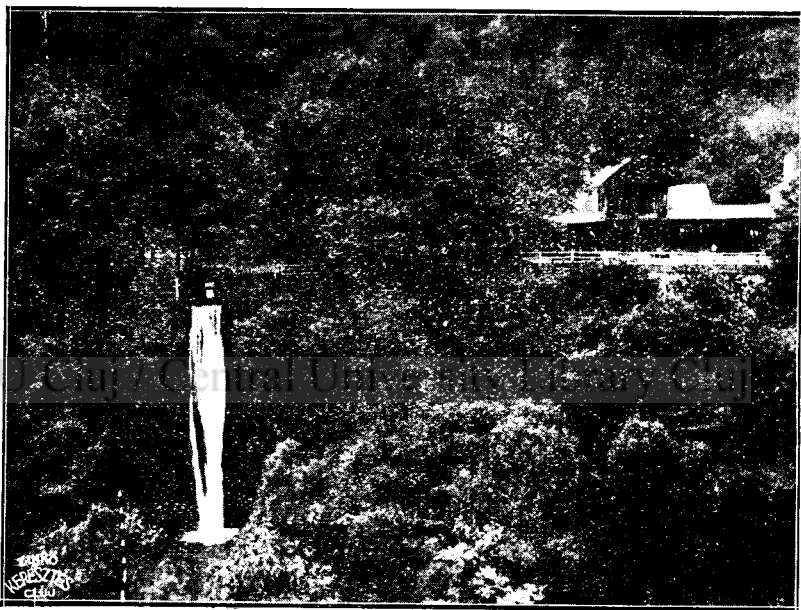
„A Révi Jubileum“.

Lélekemelő szép ünnepély zajlott le a révi Zichy-barlangnál is, hova Orosz Endre vezetése mellett két autóbuszon 28-an mentünk ki. Délben érkeztünk a barlanghoz, hol Ardos Frigyes tanár, a NAC turista szakosztályának elnöke fogadott bennünket nagy szeretettel, elszállásolt a szálló több szobájában, miután ebédet tartottunk. D. u. 4 órakor egy mozsárlövés jelezte a gyülekezést, mi egy félórai időt vett igénybe, míg a százakra menő embertömeg összegyűlt a szélrózsa minden irányából. Ekkor vette kezdetét a jubileumi ünnepség, melyet a NAC turisták jazz-banddal előadott indulója vezetett be. Ekkor a NAC elnöke dr. Pelle János lépett az emelvényre s mondta el eszmékben gazdag, gyönyörű szép jubileumi

beszédét, melyben az EKE-nek jelenlévő képviselőit is üdvözölte. Utána dr. Lövenstein Rezső, a NAC főtitkára vázolta a Nagyváradi Atlétikai Club keletkezésének és fejlődésének történetét. Ardos Frigyes tanár, a Turista szakosztály elnöke a turistaság jelentőségét méltatta. Ezután az EKE főtitkára lépett az emelvényre s mondotta el alábbi üdvözetét:

Igen Tisztelt Elnökség!

A Nagyváradi Atlétikai Club Turista szakosztályának szives meghívására örömmel jöttünk el ide az Önök Anya-Egyesületének

A révi Körös-part

20 éves jubileuma ünnepeire. Örömmel jöttem el különösen én, mert az Elnök úr személye is vonzott ide, akit múlt évi kolozsvári kirándulása alkalmával szerencsém volt megismerni, hogy kiváló természetbarát és lelkes természetbuvár. Hát a Bihar paradicsomkertje hogyan vonzott volna ide, hiszen már kora ifjuságom óta ismerem az Önök demarkacionális területét képező „Biharország” klasszikus természeti szépségeit. Midőn 18 éves koromban, 1880 nyarán, tehát ezelőtt kevés híjján egy fél századdal dr. Primics György geológus és dr. Ruzitska Béla tanár társaságában bejártam a bihari hegyvidék gyönyörű világát, akkoron még úgyszólván ősi

érintetlenségében láttam a fenyvesek rengeteg területeit.

Nem érdektelen felemlítenem, hogy már ebben az időben működött a „*Bihari Kárpát-Egyesület*“, melynek egyik éltető lelke *Hegyesi Márton* nagyváradi hírlapíró volt. A nagyváradi turistaság e szép multja azt a kötelességet rójja Nagyvárad úri társadalmára, hogy a komoly turistaság eszméjét a jelenben is hathatósan kell pártfogolja, mert sohasem volt nagyobb szükség erre, mint a jelenkor embereinek és társadalmának megbomlott idegzetű világában.

A Nagyváradi Atlétikai Club Turista Szakosztályának mai zászlóbontása alkalmából az Erdélyi Kárpát-Egyesület képviselőiben van szerencsém köszönetet mondani szíves meghívásukért, üd-

A felavatott zászló átadása

vözlöm az Atlétikai Club egész testületét s kívánom, hogy eddigi sikeres munkájuk továbbfolytatása mellett mint jó Anya a Turista Szakosztály nagyrahitott csemetéjét hathatós támogatásban részesítse. Éljen a Nagyváradi Atlétikai Club és viruljon annak Turista Szakosztálya!

Hegedü quartett eljátszása után az EKE főttkárát kérték fel a szakosztály új zászlójának felavatására, ami megtörténvén, Ardos elnök vette át*) s adta át Stern Zoltán szakosztály-vezetőnek megőrzésre.

*) A kép a felavatott zászló átadását mutatja.

A zászlórudba végzett szegbeveréssel és a Turista induló ismételt eljátszásával ért véget a szép jubileumi ünnepély hivatalos része, melynek mozzanatait Grünfeld művészi felvételei örökítették meg.

Az ünnepély végeztével kolozsvári kirándulóink sétát tettek az EKE által készített erdei uton fel a 2 püspök nevezetű szikláig. Már beállt az esti szürkület, mire visszatértek a barlanghoz, melynek a Pokol fenekén végig való megtekintése 2 óra hosszáig tartott s feledhetetlenül érdekes földalatti séta volt. Hajnalig tartó tánc fejezte be az ünnepélyt, melyen Kolozsvárról a következők voltak jelen:

Bajkó Bözsi	Fülöp Géza	Polonyi Mancsi
Bakos Ferencz	Gastner Erna	Ravai János
Bartha Sándor	Keresztes József	Ravai Mária ;
Beke Lajos	Keresztes Józsefné	Szántó Kálmán
Beke Lajosné	Nagy Juci	Szántó Kálmánné
Craciunas Virgil	Orosz Endre	Szász János
Deák Irén	Orosz Ferencz	Vasi Samu
Demény Idus	Orosz Klára	Wéber Edmund
Demény Lili	Polareczky Dániel	
Fülöp Aranka	Polareczky Dánielné	

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Orbán Balázs-ünnepély a homoródalmási cseppkőbarlangnál

Udvarhelymegye délkeleti szélén, Homoród vidékén a Hargita lejtőiről jövő Vargyas-patak édig nyuló sziklák között tör magának utat, dél felé folyva. E vadregényes sziklaszoros közepén van a Homoródalmási Cseppkőbarlang, melyet Erzsébet királyné emlékére már 1899-ben az Udvarhelymegyei Tanító-Egyesület látott el emléktáblával. Az egymásbanyiló és sokfelé ágazó több kisebb-nagyobb sziklaüregből álló barlang és azt környező gyönyörű sziklaszoros kultuszának újraélesztése céljából rendezte meg a Brassói Turista-Egyesület június 14-én a barlangnál Orbán Balázs-emlékünnepélyét, négy vármegye természetbarátainak részvételével. Mintegy kétezer főnyi érdeklődő lelkes tömeg, köztük a környékbeli székely falvak ünneplő ruhás csoportjai, megkapóan festői háttérrel, méltó keretet nyújtottak a székelység világjárt, tudós

Cluj

Homorodalmási barlang

nagy filantrópusának, br. Orbán Balázs tiszteletére rendezett ünnepélyhez, melynek a legszebb időjárás kedvezett.

A délelőtt folyamán a kíváncsiak ezernyi tömege igyekezett feljutni a magas sziklafal oldalában lévő barlang nyílásához. Husz-harminc méternyi eléggé korhadt falépcső visz fel oda, mely

alig birta a sűrű libasorban felmenők s a barlag megtekintése után kifelé s szembejövők sulyát. S ezalatt lent a patak mentén vidám muzsikaszó emelte a hangulatot s valahányszor a tulsó parton lévő kies gyepes tisztásra igyekvők közül valaki kőről-kőre átszökelve, bokáig vagy pláne térdig esik bele a Vargyas vizébe, hangos kacaj sortüzei vegyülnek bele a hatalmas tömeg vidám morajlásába.

Déli 12 órakor vette kezdetét a tulajdonképpeni ünnepély. A vargyasi zenekar kuruc nótái után Puskás Kálmán, a Brassói Turista Egyesület agilis ügyvezető alelnöke, mondott lelkes hangú megnyitót, melynek során külön köszönetet mondott az Erdélyi Kárpát-Egyesület elnökének, dr. gróf Logothetti Oresztnak megjelenéséért. A székelyudvarhelyi Székely Dalegylet énekszámai után Bányai János székelykereszturi tanár és lelkes természetbarát mondott érdekes emlékbeszédet báró Orbán Balázsról, melyet a Vargyasi Dalkör énekszámai követtek. Albu Dezső zágoni ref. lelkes szavalata után Szabó Béni orszgy. képviselő tartotta meg mélyen szántó ünnepi beszédét, mely helyenként könnyekig hatotta meg a hallgatóságot. Sz. Horváth Lajos, 65 éves székelykereszturi tanár, székely darócruhában, fején pörge kalappal, eredeti székely nótákat énekelt, majd Farczádi Sándor (Brassó) saját versét adta elő.

Utána dr. gróf Logothetti Oreszt, az EKE elnöke, mondotta el a következő üdvözlő beszédét:

„Mélyen tisztelt Ünneplő Közönség!

Messziről, az egykoron kincsesnek mondott Kolozsvárról jöttünk ide, a székelyföldi természetbarátok ünnepélyére. Mikor utolsó vasárnap az Aranyosmenti havasokban, a Detonáta bazaltszikláinak tövében jártam, bevallom, még nem gondoltam arra, hogy egy héttel később a távoli Hargita fenyveseinek zugását, a Vargyas-patak hullámainak csobogását fogom hallgatni. De dr. Köszler Arthur csikszeredai turista-barátunk lelkes sorai és a Brassói Turista-Egylet szíves meghívása elibém varázsolta ennek a gyönyörű darab földnek szépségeit és úgy éreztem, hogy az erdélyi magyarság szíve, Kolozsvár, nem hiányozhat, mikor a székelyföldi turisták ilyen felemelő ünnepélyre gyűlnek össze.

Eljöttünk ide, nemcsak annak a legideálisabb nemzetközi szolidaritásnak jegyében, mely a természetbarátokat megye s országhatárokon túl is egybefűzi, — hanem azért is, hogy az Erdélyi Kárpát-Egyesület nevében hódoljunk a Székelység nagytekintélyű kutatójának, etnografusának, a világjárt Orbán Balázs emlékének.

Az 1873-ban megjelent Székelyföld leírását s egyéb értékes munkáit mindannyian ismerjük, de minket Kolozsváriakat az a körülmény is érdekel, hogy egy időben Kolozsvármegye főjegyzője volt báró Orbán Balázs.

Hölgyeim és Uraim! Az Erdélyi Kárpát-Egyesület központja nevében a legszívélyesebben üdvözlöm Önöket! — Kolozsvár magyarsága, mint ahogy politikai értelemben egynek tudja magát a Székelyföld magyar népével, ugy a kolozsvári turisták is, még ha nem is tartóznak a Székely Társaság kötelékébe, szívvel-lélekkel egynek érzik magukat székelyországi testvéreinkkel.

Az öröszép természet Istene éltesse mindnyájukat!“

Dr. Elekes Domokos a székelykereszturiak üdvözlését tolmácsolta, kiknek báró Orbán Balázs nagylelkű mecenása volt. Végül a Székely Dalegylet újabb énekszámait után, lövétei székely lányok magyar palotást, egy boldogfalvi s egy árvátfalvi legény székely csüdüngölőt táncoltak. Ezt is, mint a program minden egyes pontját, zúgó tapsvihar kísérte.

Puskás Kálmán zárószavai után következett a Brassói Turista Egyesület által a barlangban elhelyezett emléktáblának leleplezése, mely alkalommal megint Szabó Béni orszgy. képviselő mondott beszédet, majd Simén Domokos homoródalmási unit. lelkész a közbirtokosság nevében átvette az emléktáblát s Kovács Lázár a székelyudvarhelyi Székely Dalegylet koszoruját helyezte el. Az emléktábla szövege:

**Br. Orbán Balázs
emlékére
a Brassói Turista-Egyesület
1931.**

És a barlang ezentúl az Orbán Balázs-barlang nevet fogja viselni.

A délutáni órákban utnak indult a regényes sziklakatlanból a nagy ünneplő közönség: a brassóiak, háromszék-erdővidékiek déli irányban a Vargyas mentén; az udvarhelyiek, csikszeredaiak északnak, merészen kapaszkodó, girbe-görbe sziklaösvényen fel egy magaslatra, hol újabb meglepően tarka kép tárult a visszatérők szeméi elé: rengeteg falusi szekér, lacikonyha között, vidám muzsikaszó és tánc mellett a késő esti órákig vigadtak a legszebb egyetértésben a városi turisták meg a környékbéli falvak népe, míg végre ki-ki autón, autóbuzson, szekéren vagy gyalog tért haza a szélrózsa minden irányába.

L.

Weeekend és turistaság

E cím alatt az Erdélyi Kárpát-Egyesület egyik lelkes turista tagjától egy rövid, kis cikket kaptam az „Erdély” c. folyóiratunkban való közlés végett, melyben arra buzdítja a turistákat, hogy a most divatosvá vált vikend-kirándulásokon is vegyenek részt. Junius 20-án d. u. érdeklődött nálam cikkének sorsa felől, mire én azt válaszoltam: várjunk kedves X ur, amíg az első vikend-autó a sánceba fordul. S tényleg még ugyanezen d. u. be is fordult. A Keleti Ujság első Weeekendjének célja: a Vlegyásza volt, hova szombaton d. u. 3 órakor a Rimóczi-féle autóvállalat egyik teherautóján 35-ön el is indultak, azonban célhoz nem jutottak, mert már a gyerővásárhelyi hágón gépjük felmondta a szolgálatot, a fék elromlott s a visszaguruló jármű felborulva, maga alá temette az utasait. Kisebbs-nagyobb sérülésekkel sanatóriumba vagy kórházba szállítottak 16 sebesültet.

Minthogy a sajtóérdekeltségek által megindított weeekend kirándulásoknál ez az első, de nem utolsó szerencsétlenség, annál inkább kénytelen vagyok az alábbi tanulságok elmondásával hozzászólni, mivel a sajtóintézmények ezen kirándulásait nem lehet maganakciónak tartani, hanem széleskörű érdeklődésre számot tartó közügynek kell tekinteni. Ilyen autó kirándulások megrendezésénél mérlegelés alá kell venni: az autó szerkezetét és teherbíró képességét, a soffőr tapasztaltságát és józanságát, a résztvevők számát, a befutandó ut hosszát és milyenségét, az indítás és visszaindulás idejének pontos kiszámítását és annak betartását. Mindezeknek összhangba hozatalára részletes térképre is szüksége van a vezetőnek. Amint ezekből látható, nem olyan egyszerű egy-egy nagyobb kirándulás megrendezése és levezetése, amint az első tekintetre látszik. De nemcsak jó autóra és ügyes soffőrrre van szükség, hanem elsősorban tapasztalt, az útvonalat is jól ismerő turista vezetőre, aki a kirándulás sikerének lelke, öre és biztositéka. S éppen ez az, amivel a sajtóintézmények nem rendelkeznek. Már pedig e nélkül elítélendő vakmerőség a sajtó részéről, hogy az íróasztal mellől Erdély változatos hegyvidékeinek, sokszor veszélyes szerpentin útjainak előzetes ismerete nélkül tömeges szerencsétlenségek előidézésére merészkednek s a résztvevők testi épségét és életét egyszerűen csak a gombamódra elszaporódott soffőrök közül egy-egy olyanra bizzák, aki itt, a kolozsvári aszfaltozott utcákon gyakorolta minden tudományát. Honnan veszik és vehetik az

olyan utak ismeretét az ilyen soffőrök, akik egyik-másik félreeső vidéknek talán soha még hírét sem hallották. Hiszen mi, igazi turisták egy emberéletert szenteltünk Erdély megismerésének s nem resteljük bevallani, hogy még mennyi rejtett zugát kellene felkeresnünk, amire még nem volt időnk. S a sajtó bátorságot vesz magának ilyen előtanulmányok nélkül megindulni életveszélyes feladatokra.

Amilyen helyes és dicséretre méltó, ha az agyonstrapált embe-
reket a vidékre, ki a szabad természet zöld mezejére visszük, éppoly
veszedelmes hatású komoly turista egyesületeinkre, ha ilyen diletans
és laikus vezetéssel irányítják a kirándulásokat, mert a mostanihoz
hasonló szerencsétlen esetek még azokat is elriasztják, akik eddig
lelkes hívei voltak a turistaság eszméjének.

O. E.

Az EKE turista-könyvtára

Az E. K. E. Mátyásházi szakkönyvtára egyike a ma már nevezetesebb könyvgyűjteményeknek azok sorában, amelyek társadalmi úton létesültek. Sok szakérteű és turista adózik elismeréssel a pol-
cok hosszú sorát betöltő részben rendezett, részben hely hiánya miatt rendezésre váró könyvanyag iránt és érdeklődéssel kérdezik a gyarapodás mikénti eszközzését? Miután az egyesület anyagiakban nem igen bővelkedik, el kellett az érdeklődők előtt árulnunk, hogy a tagok ajándékain kívül azon testvéregyesületeknek és szakfolyóiratoknak köszönhető az EKE könyvtárának állandó gazdagodása, amelyekkel csereviszonyban állott. Minthogy a letétekkel együtt az 5000 kötetet megközelítő bibliotéka és olvasóterme kulturális közérdeket szolgál, ennél fogva a hálás utókor föl kell jegyezze azon intézmények névsorát, amelyek áldozatkészségükkel a Mátyásházi szakkönyvtár alapját megvetették. A külföldi testvéregyesületekkel másuti számoltunk be, itt most a régi Magyarország kulturális társulatairól és folyóiratairól emlékezünk meg, amelyek egy része külföldivé vált, míg más része új államterületen belföldi maradt.

Ime a névsor: a) *belföldiek*. 1. A Fehérvármegyei tört. és régészeti társulat (Gyulafehérvár), 2. Arad-hegyvidéki turista egyesület (Arad), 3. Astra (Sibiu), 4. Délvidéki Kárpát-Egyesület (Temevár), 5. Hunyadmegyei tört. és rég. társulat, (Déva), 6. Közművelődés (Gyulafehérvár). 7. Siebenbürg, Karpathen-Verein

(Hermannstadt), 8. Verein für Siebenbürg, Landeskunde (Nagy-szeben), 9. Székely Nemzeti Múzeum (Sepsiszentgyörgy), 10. Örmény Múzeum (Szamosújvár); b) *külföldiek*. 11. Besztercebányai tört. és rég. társulat (Besztercebánya), 12. Budai Könyvtár, (Budapest), 13. Egyetemi Könyvtár (Budapest), 14. Egyetemi turistaegyesület (Budapest), 15. Budapesti Ujságírók Egyesülete (Budapest), 16. Dél-Magyarországi magyar közműv. egylet (Szeged), 17. Felső-Magyarországi közművelődési egylet (Nyitra), 18. Mecsek-Egyesület (Pécs), 19. Magyar Földrajzi Társaság (Budapest), 20. Magyarhoni földtani társulat (Budapest), 21. Magyar Keresk. Múzeum (Budapest), 22. M. kir. Földtani Intézet (Budapest), 23. Magyar Néprajzi Társaság (Budapest), 24. Magyar ornitológiai központ (Budapest), 25. Karpathen-Verein (Késmárk), 26. Magyar Orvos-egylet (Budapest), 27. Magyar Tud. Akadémia (Budapest), 28. Magyar Turista-Egyesület (Budapest), 29. Magyar Vendéglősök Orsz. Szöv. (Budapest), 30. Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügy. (Budapest), 31. Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára (Budapest), 32. „Otthon“ írók és hirlapírók köre (Budapest), 33. Természettud. Társulat (Budapest), 34. Trencsénvármegyei Természettudományi Társaság (Trencsén), 35. Magyar Nyelvőr (Budapest), 36. Bécs—Baranyamegyei Múzeum (Pécs), 36. Rovartani Lapok (Budapest), 37. Századok (Budapest), Turisták Lapja (Budapest), 38. Turistaság és Alpinizmus (Budapest), 39. Tanítók Turista Egylete (Budapest), 40. Uránia (Budapest), 41. Vadászlap (Budapest), 42. Ethnographia-Népélet (Budapest), 43. A hegyászó (Budapest), 44. Kassa Vidéke (Kassa), 45. Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn (Budapest), 46. Orsz. Tanáregyesület (Budapest). Ha ezen névsorhoz hozzávesszük az Erdélyi Múzeum-Egyesület magasszínvonalu évkönyveit, szakosztályi értesítőinek az évfolyamait, az Armenia, a Transsylvania folyóiratokat és a Sándor Imre-féle Genealogiai Füzeteket, stb., akkor könnyen elképzelhető azon évi szaporulat, amely az EKE könyvtárát nagyra növelte a háboru előtt és legújabb csereviszonyok alapján gyarapítja jelenleg is.

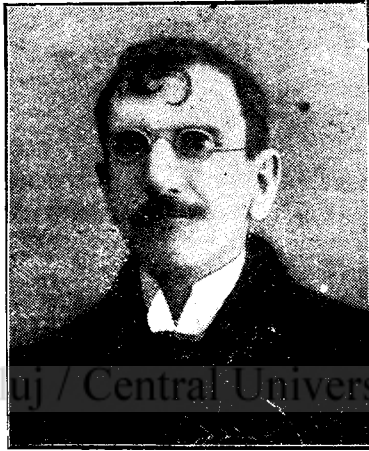
A folyóiratokon kívül, melyeket mind felsorolni lehetetlen, nagy erőssége ezen könyvtárnak az útikönyvekben való páratlan kollekcója, mely egymagában egy egész külön kis kézi könyvtárt alkot.

Za—la.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Kövendi Dr. Váradí Aurél

1869—1931.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az EKE régi gárdájából folyton apadnak az önzetlen, lelkes férfiak, akik ügyszeretetiükkel bekapcsolódtak az Egyesület életébe.

Ilyen mélyen érző, kötelességtudó közéleti egyéniség volt dr. Váradí Aurél is, ki a kolozsvári magyar kulturális mozgalmakból ki vette a részét. Kezdetől ott láttuk az EKE tagjai sorában, 1898-ban pedig jegyzővé választották.

Majd dr. Deák Albert eltávozásával az utóbbi évtized folyamán jogtanácsosi minőségben készségesen szolgálta az Egyesület érdekeit, különösen az alapszabályok késlekedő jóváhagyása céljából, sokszor bizony valóságos szízfusi türelemmel és higgadt körültekintéssel. A Tisztikari Tanács ülésein ő volt az, aki mindig éber óre volt a jogi szempontoknak, de viszont soha sem mulasztotta el a békés kiegyenlítésre törekedni, melyről klasszikus jogügyi jellemvonásai tanuskodnak.

Szerette a természetet, de szívgyöngesége gátolta a turistaság gyakorlásában az ő legnagyobb sajnálatára. Utolsó EKE-beli működése volt a Bors-féle tordahasadéki telek tulajdonjogának a kieszközlése és az EKE-re való átruházása, mely érdemeiért aztán — a tavaly lelépő Tisztikarral véglegesen megválva állásától — az EKE múlt évi

közgyűlése azzal az elismeréssel adózott, hogy egyhangulag tb. jogtanácsossá választotta.

A folyó évi jubiláris közgyűlésünkről már őszinte sajnálattal kimentette távolmaradását azon súlyosbodott szivbaja miatt, mely aztán most korai halálát okozta.

A közéletet ért veszteségben az EKE is osztozik és kegyelettel megőrzi az elhunyt emlékéit, kinek folyó évi május hó 11-én végbenmetemetésén az Egyesület tisztikara nevében dr. Szádeczky Gyula tb. elnök, dr. Ferencz József alelnök, Orosz Endre főtitkár, Nemes Gyula főpénztáros, Merza Gyula h. muz. igazgató, Szilágyi Márton jegyző, Kelemen Lajos oszt. titkár, Beregszászy László főkönyvezető, Dávid Béla számvizsgáló vettek részt több választmányi tag kíséretében.

Szervezzük meg az EKE vidéki osztályait. Alig egy éve, hogy az EKE jóváhagyott alapszabályai birtokában újra kibonthatta eszelekvés-szabadságának a szárnyait és ime, nemrég lezajlott jubileumának mintegy utóakkordjai gyanánt a központi tevékenység hullámvérése a vidék érdeklődését is fölkellette. Felpezsdült a természetkedvelés. Folyó évi május hó 22-én tartott központi igazgató választmányi ülésén az EKE újraéledt turistaéletének mozgalmas képe tárult a jelenvoltak elé, midőn rendre tárgyalás alá kerültek azon osztályszervezési kérelmek, amelyek Erdély és a kapcsolt területek különböző helyeiről az EKE elnökségéhez érkeztek. Aradon, Tordán már meg is alakultak az osztályok, előbbi helyen utjelzéseket létesítettek, utóbbi helyen pedig a Tordahasadéki régi turista-menháznak egyelőre bár ideiglenes rendbehozatala foglalkoztatja a közvéleményt.

Ha a helyi érdekeltség vállalja a munkát, a Központi Vezetőség a Választmányi határozat szerint kész a vidék turista létesítményeit erkölcsi és anyagi támogatásban részesíteni. Akárhol Erdélyben, ha 30 tag jelentkezik, az osztály-alakulás a Központ hozzájárulásával megtörténhetik s az illető vidék turista-munkaterve alapján megkezdődhetik az egész vonalon a kirándulások rendszeresítése, a tagok gyűjtése, az utjelzések kivitele és az osztályok működésének az „Erdély”-ben való közzététele.

Hadd keljenek rendre megint új életre a régi osztályok, melyek a kedvezőtlen viszonyok miatt beszüntették munkásságukat, hiszen olyan nagy Erdély és mindenütt annyi volna a turista munka hogy sehol se fölösleges az EKE tagokat tömöríteni, annál kevésbé a testvéregyesületekkel bajtársilag együttműködni bel- és külföldön egyaránt a honismeret terjesztésére. Mintha a legválságosabb idők vérkereszttségéből támadt volna fel a turistaság, mely most minden ország dédelgetett idegenforgalmi esesebeesése lett a testnevelés és a sportláz büvös jelszavai mellett és éppen, mert a kirándulási vágy a tetőpontra emelkedett, elérkezett az ideje, hogy az EKE vidéki tagjai is helyi szervezetekkel bekapcsolódjanak a kolozsvári Központ életudatos turista törekvéseibe.

Örömmel adhatjuk hírül, hogy a Désen már megalakult számos-

megyei osztályunkon kívül Déván és Dicsőszentmártonban is utban van az EKE osztály megszervezése.

Az EKE turistavezetői tanfolyama. Folyó évi március hó 1-én tartotta meg az EKE 40 éves multját ünneplő jubiláris közgyűlését. Az elmúlt 4 évtized után csak most jegyezheti az EKE annaleseibe először, hogy a kirándulások szabályszerű vezetésére szükséges turavezetők rendszeres kiképzése céljából tanfolyamot rendezett. Február 4-én vette kezdetét a két hónapra terjedő kurzus, melyet az EKE Mátyásházi irodájában minden szerdán és pénteken este 8 és 10 óra közötti időben tartottunk meg az alábbi tanórarend szerint: szerdán 8—9-ig általános turistaság és turavezetés, előadta Losonczy János, 9—10-ig térképismeret (Cartografia) előadta Zilahi Sebess József tanár. Pénteken 8—9-ig turista egészségügy dr. Tankó Pál orvos előadásában, 9—10-ig Erdély természeti szépségeinek és történelmi emlékeinek, valamint a turista irodalom ismertetését előadta Orosz Endre főtitkár. A tanfolyamra 40 hallgató jelentkezett, akik elejétől végig szorgalmasan látogatták az előadásokat. A hallgatók közül 18-an voltak EKE-tagok, a KKASE-ből voltak heten, a Tennis Clubot öt és a Kath. Legény-Egyesületet két tag képviselte, végül 8 hallgató, mint vendég szerepelt. Az előadók legjobb tudásuk szerint igyekeztek a turistát érdeklő becses és tanulságos ismereteiket közölni hallgatóikkal, akik a tanfolyam ideje alatt vasárnaponként az EME állattárát és régiségtárát, a Muzey Etnografie néprajzi s az EKE nép- és tájrajzi gyűjteményeit is megtekintették testületileg. Két kiránduláson pedig gyakorlatilag is szemtanúi voltak a turavezetés elsajátításának. A tanfolyam végeztével minden rendes hallgató igazolványt kapott a kurzus elvégzéséről, melyet a hallgatóság általános érdeklődésének megfelelőleg ezután többször meg fog ismételni az EKE vezetősége.

EKE tagok:

Bogyó Lajos
Czei el János
Crăciunas Virgil
Gergely István
György Erzsike
Györke Márton
Haltrich Árpád
Héjja Béla
Ilyés István
Ilyés Istvánné
Imreh István
Kohn Béla
Lukács Margit

Martonosy Béla
Matejovics Antal
Orosz Klárka
Simon Margit
Székely József
Took Margit
Zsembera Rudolf

KKASE tagok:

Bloz István
Borsy Hugó
Eötvös Ferencz
Geffa Nikodém
Hadnagy Ernő
Wéber Oszkár

Tennis-Club tagok:

Beier Ágoston
Cserey Árpád
Fazakas József
Lengyel József
Schwarc József

Kat. Legény-Egylet:

Röder Cirli

Egyleten kívüliek:

Bartha Sándor
László László
Németh Sándor
Papp Károly

Uj bérlő a Beresényi turistaházban. Május 1-én a régi bérlőnek: Udvari Józsefnek bérlete lejárván, egyesületünk tisztikara elérkezettnek látta az időt arra, hogy véget vessen annak a sok anomáliának, amely egyrészt az egyesület tulajdonjogi kérdése, másrészt pedig a bérlő személye ellen hangoztatott állandó panaszok tárgyában felmerült. Tisztikari Tanácsunk a helyzet kellő mérlegelése után felmondta a bérletet s egyhangu határozattal Kunnerth Jakab régi tagunknak biztosította a Beresényi turistaház vezetését. Midőn ezen alkalommal tehát megválnak régi hivüinktől, nem tehetjük ezt anélkül, hogy el ne ismerjük Udvari Józsefnek, ki 1905. V. 1-től 26 évig volt vezetője e menháznak, jelentékeny érdemei vannak ugy a létrehozás és fejlesztés, mint a háboru és forradalom viharain keresztül történt kitartó megőrzés tekintetében.

—Május 2-án vette át Orosz Endre főtitkár és Nemes Gyula főpénztáros a régi bérlőtől az épületet és annak ingó felszereléseit s azonnal leltárba foglalva adta át a jelenlévő Kunnerth Jakabnak, ki nek tisztos személye kellő garancia ahhoz, hogy e jobb sorsra érdemes turistaházunk ezután a szolid kezelés, pontos kiszolgálás és elfogadható árak mellett mind tagjaink, mind pedig más vendégek részéről élénk látogatottságnak fog örüdeni.

A turista-szezon megnyitása a Bükkben. Az idei esős és hűvös tavaszelo után a májusi szép meleg napok beköszöntésével, a verőfény ragyogó heve egyszerre kicsalta a kőkény, a csipkerózsa, vadborostyán, moesári gólyahir, a kankalin és gyöngyvirág illatozó szirmait, megszólaltatta a rigó, kakuk, gerlice és vadgalamb kedves hangjait s ime kivonzotta a mi szívünkhöz nőtt bájos Bükkerdönkbe kirándulni vágyók egész karavánjait. Az EKE bükki turistaházának május 3-án volt a tulajdonképpeni ezidei évad-nyitó ünnepnapja, melynek az köleszöngött érdeklődést, hogy a turistaház uj felügyelője, Kunnerth Jakab EKE-tag fogadta ott első izben a megpihenő turista társaságokat. Dicséretre méltó, hogy a kirándulók sorában megfordult ott az EKE-nek majdnem egész tisztikara és tagjainak nagy tábora.

A Házsongárd felől dr. gróf Logothetti Oreszt, Felek felől Merza Gyula, dr. Ferenc József, dr. Ilyés Gyula, dr. Tompa Kamil, a Szt. János-kut felől a foto-osztály élén Orosz Endre vezettek kisebb-nagyobb csoportokat: ugyszintén ott láttuk dr. Vasiliu Titu professzort, a Touring Club „Muntii Apuseni“ osztályának elnökét kiránduló csapatával, dr. Cseke Vince alelnökünket, Schäffer László foto szakosztályi elnököt, dr. Szegedy Józsefet, a zsidó cserkészeket és az iskolai növendékek folyton hullámozó tömegeit. Csak az ítélheti meg közvetlenül az EKE közhasznu misszióját, aki egy nyári napon a Bükkbe sétál, mely népszerűségét illetőleg kulturát és ezáltal a közegészség és testedzés előmozdítását négy évtized óta első sorban az EKE-nek köszönheti. Most aztán éppen kétszeres élvezet az erdő-mező friss zöldjében, a friss levegő balsamos fuvallatában gyönyörködni, pláne tudva azt, hogy ezen üdítő jelenségeken kívül, ott a szabad természet ölen is egy vendég-

szerető és védelmet nyújtó turista-otthon, az EKE menedékháza várja Kolozsvár természetkedvelőit.

Világjáró EKE-tag. K. Kállay Jenő erdélyi színész, turista, EKE tagunk 1930-ban elhatározta, hogy mint állás nélkül maradt színész, ki előtt legördült a függöny, 1930—1936. évek folyamán körülutazza az egész világot. Merész elhatározását tett követte s 1930. június 1-től október 28-ig Romániát bejárva ezen gyalogturáinak összege 2484 km.-t teszen ki. Ezután Bukarestben külföldi utjához szükséges iratokat kellett beszereznie a Nemzetközi Sport-szövetségtől, az Egészségügyi Minisztérium turista osztályától, a Bukaresti bicikli klubtól, melynek mindenike francia szövegű ajánló levelekkel látta el. December 10-én a belügyminisztérium is rendelkezésére bocsátotta az öt világrészre szóló utlevelet. Január 11-én Kolozsvárra érkezett; hol kipihenvén fáradalmait egy 32 oldalra terjedő, „Kerékpáron az öt Földrészten keresztül“ című kis füzetet adott ki, melynek idegen nyelvű fordításai eladásából óhajtja magát utazásában fenntartani. Kalandvagyó természetének megfelelőleg komoly szándéka a világot kerékpáron bejárni. Április 7-én Mátyásházi irodánkban ígéretet tett, hogy utjának érdekesebb eseményeiről egyesületünket értesíteni fogja. Kerékpáron folytatandó utjának iránya Kolozsvárról Budapest, Bécs, Svájc, Franciaország, Németország, Belgium, London. A vállalkozó szellemű ifjut mi is elláttuk ajánló levéllel és sok szerenését kívánunk terhes utjára, hogy elhagyott hónapja épségben visszatérve, majdan kedvezőbb megélhetési viszonyokra találjon idehaza.

Az Erdély címképe. A mai szám borítékjának címképe a Jádvolgyon részét ábrázolja, ahol a meziádi barlanghoz menő kirándulók az iparvasutról leszállva a Piatra Bulzuluinál gyalog kell utjukat folytatásuk. Balázs Ernő egyesületi jegyzőnk felvétele után készült, melynek nemesak kliséjét készítette el, hanem a kép chromo papírját is saját költségén rendelte hozzá. Balázs urnak ezen szép cselekedete, mint maradandó emléke a meziádi kirándulásnak, önmagában hordja jutalmát.

Az EKE dési osztályának megalakulása. A Désről beérkezett jegyzőkönyv tanúsága szerint az Erdélyi Kárpát-Egyesület „Szamosmegyei Osztálya“ 1931. június 2-án a Románia kávéház külön szobájában tartotta meg alakuló gyűlését. Jelen voltak: a központ részéről Nemes Gyula főpénztáros és Szolnok Gyula urak. A szervezendő osztály tagjai részéről a következők: Balogh Ferenc, Baritz Árpád, Boronkay Pál, Ekkert József, Juhász Margit, Knizsek Károly, Knizsek Klára, Ment Stella, Módy Julia, Módy László, Morar István, Neményi Pál, Osztian Kálmán, dr. Parádi Ferenc, Rittner Katalin, Szabó Lajos, Szécsi Andor, Traczikiewiez József és Vidovszky Erzsébet.

D. u. fél 7 óra után Nemes Gyula főpénztáros az EKE központja nevében üdvözli a megjelenteket, majd a jegyzőkönyv vezetésére felkéri Módy László és hitelesítésére Baritz Árpád és Balogh Ferenc

urakat. Ennek megtörténte után Ekkert József, dr. Parádi Ferenc, Szécsi Andor, Traczikiewicz József urakból és Vidovszky Erzsébet kisasszonyokból álló jelölő bizottságot küld ki a szervezendő osztály tisztikarának megállapítására s ezért a gyűlést 5 percre felfüggeszti. A jelölés megtörténte után dr. Parádi felolvassa a jelölés eredményét, a központi kiküldött enunciaciója az osztály tisztikarát, melynek értelmében elnök lett: Knizsek Károly, alelnök: Baritz Árpád, titkárok: Osztian Kálmán és Vidovszky Erzsébet, jegyzők: Mody László és Csürös István, pénztáros: Máthé Gábor, ellenőrök: Balogh Ferenc és Morar István. Ezután az új osztályelnök megnyitó beszédében megköszönte úgy a maga, mint tisztársai nevében a részükre előlegezett bizalmat és komoly munkára hívja fel a tisztikart. Szükség van erre azért is, mert sok a tennivaló, hiszen Désen és környékén a turistaság még csak gyermekeipőben jár, éppen ezért kéri az összes tagokat a szép célt szolgáló egyesület propagálására. Dész környéke is alkalmas kisebb kirándulásokra, nagyobbaknál pedig segítségünkre lesz az Egyesület és a hasonló célu többi turista egyesület. A megnyitó beszéd végén az elnök ismételten felkéri a régi egyesület legifjabb tagjait lelkes munkára és taggyűjtésre.

Midőn a dési „Szamosmegyei Osztály“ megalakulását t. olvasóinknak ezennel bejelentjük, a központ nevében üdvözlésünket küldjük első sorban Knizsek Károly, elnök urnak, kinek ügybuzgósága segítette létrehozni ezen osztályunkat; köszönetet mondunk Szolnoky Gyula tagtárs urnak, aki központunknak közvetítette a dősiek osztályalakító hajlandóságát, végül pedig áldást kívánunk a dési osztály mielőlt eredményesebb működésére.

TURISTA IRODALOM

Könyvismertetés. Dr. Mező Ferenc: „Az olympiai játékok története”. Budapest, 1929. az O. T. T. kiadása.

Ajándékozás útján jutott az EKE ezen kitünő sporttörténeti munka birtokába, mely szakkönyvtárunk egyik legértékesebb kötete és így megérdemli, hogy legalább vázlatosan ismertessük. A régi görög versenyek színterein a tespedés sok százados humusza által betemetett hippodromok, stadionok, zeüsz-templomok, egyéb testgyakorló, testedző helyek (gimnáziumok) s az olimpiai játékokkal összefüggésben lévő más épületek és esarnokok, győzelmi oszlopok és emléktáblák, szoborművek és falfestmények rendre kerültek napvilágra a szakszerű ásatások folytán, majd pedig ezelőtt egy emberöltővel maguk a régi klasszikus olimpiászok is újra feltámadtak halottaikból, hogy a világbékének és a barátságának a földkerekség népei közt szolgálatot tegyenek. És ezen nemes cél érdekében a magyarság is ki vette a részét a sport minden nemében, sőt még a szellemi sportmérkőzés terén is. Köztudomásu dolog, hogy szerző fentemlitett művével az 1928-ban Amszterdamban tartott IX. Olimpiáson az irodalmi pályadíjat nyerte el, melyet közönségesen irodalmi olimpiásznak szoktak nevezni és így tulajdonképpen a szellemi sportvilágbajnokság jár vele. Ezen 301 oldalnyi szöveget, 121 képet és két térképet tartalmazó diszmu az ó-kori sport és testnevelés egész történetét felöleli a testi ügyességet fejlesztő atlétika ma is divatos neveivel.

Aki ezt a nagyszabásu illusztrált munkát átolvassa, az a klasszikus testedzésnek valóban antik kultuszával találkozik, mely a görög nemzeti élet messze távlatába enged bepillantást, szerző bámulatos tárgyismeretével és a vonatkozó nemzetközi irodalom bőséges adatainak a felhasználásával.

Az olympiai játékok Kr. e. 776-tól kezdve 393-ig kevés megszakítással folytak 4—4 évi időközökben, tehát minden 5-ik évben. A versenyjátékok esztendejét „öröm-év“-nek nevezték a görögök s a kezdet-től följegyzett 293 győztes sorában az utolsó olimpiász győző bajnoka volt az első idegen, Varazdates, arméniai atléta személyében, ki később mint hadvezér vált ki.

I. Theodoziusz beszüntetvén a játékokat, a francia báró Couber-tin kezdeményezésére 1896-ban 1500 évi szünetelés után az olympiai játékok újra föléledtek és jövő évben, azaz 1932-ben Los-Angeles-ben fogja a nemzetközi sportvilág az ujkori Olimpiászok tízéves jubileumát megünnepelni.

A görögországi ó-kori Olympia város pedig, ahonnan a versenyek nevüket nyerték, újhól bucsujárárhelye lett az idegenforgalomnak, ugyanis mint a közérdekű ásatások színhelye, hol a régi feliratos köveken az olimpiászok szerint való időszámítás évszámaival találkozunk.

A könyv a tavaly nyáron Münchenben németül is megjelent, új adatokkal kibővítve és a német sportkörök élénk érdeklődése mellett

hirdeti — izomerőben és szellemi téren — a klasszikus hellén atletika újjászületését, mely örvendetes föllendülés a versenyen kívül álló turistákat is méltán tette buzditja.

Za—la.

TURISTA HIREK

„Kedvezményes turista-jegyek Romániában. Az új Iorga kormány alatt — ugylátszik — végre mi is megérjük azon régi, jogos óhajunknak beteljesedését, hogy tisztán turista célból történő utazásoknál a CFR vonalain kedvezményes jegyeket vehetünk igénybe. Ezt adja tudtunkra a „Foaia Oficială CFR“ 1931. április 13-i 540. száma, melyben miniszteri rendelet jelent meg, hogy a Romániai Sport- és Turista Egyesületek tagjai részére a CFR vonalain legalább 5 együttutazó személynek személyazonossági Carnetek használata mellett 50 százalékos kedvezményes jegyek adhatók ki bármely koci osztályon, minden személyszállító vonaton, az Orient Express kivételével. A Carneteket a CFR Director General láttamozza és ennek száraz bélyegzőjével kell ellátva lennie. A rendelet a folyó évi április 16-án már érvénybe is lépett. A kedvező hír vétele után mi is azonnal megtettük a lépéseket egyesületünk rendes tagjai érdekében.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Turista Kiállítás Budapest. A Magyar Turista Szövetség a M. Kir. Tehnológiai Iparmúzeum termében május 17-től június 21-ig nagyszabású Országos Magyar Turista Kiállítást rendezett, melyen Magyarország összes Turista Egyesületei résztvettek. A kiállítás anyagába fel voltak véve: a menedékházak, kilátótornyok, forrásfoglalások, védkunyhók modelljei, hegységek domborművei, a magyar turista irodalom termékei, híres magyar turisták arcképei, albumok, emléktárgyak, térképek, fényképek, turista utjelzések, öltözékek és felszerelések, fényképezőgépek, a téli és vízi turistaság, valamint a barlangkutatás, magas hegymászás és a meteorológia requisitumai. Május hó 16-án Thirring Gusztáv a Turista Szövetség elnöke köszöntötte Zsitvay Tibor m. igazs. ügyi minisztert, aki a turistaságot méltató hosszabb beszéddel nyitotta meg az érdekes és gazdag kiállítást. Hogy mennyire értékeli a magyar kormány az ország magasabbrendű kultúrájának presztízse érdekében a turistaságot, mutatja az a figyelem, hogy az igazságügyminiszteren kívül képviselve voltak: a honvéd-, kultusz-, földművelési, kereskedelmi és népjóléti minisztériumok is. A kiállítás ideje alatt az esti órákban ismeretterjesztő szakelőadásokat tartottak a turistaság minden ágából. Végül pedig a Budapest környéki legszebb helyekre rendezett mintakirándulásokkal szórakoztatták a kiállítás megtekintésére érkezett turista vendégeket. Azt mondanunk sem kellene, hogy a külföldiek részére az illetékes mi-

nisztériumok öt héten át kedvezményes vasuti és vizum igazolványt engedélyeztek.

Vidéki osztályaink figyelmébe. A központi igazgató-választmány május 22-én tartott ülésén hozott határozat értelmében a vidéki osztályok a tagsági díj felét, 60 lejt visszatárhathják és szabályszerű elszámolás kötelezettsége mellett a helyi célok költségeire fordíthatják. Ilyenek lehetnek: kezelési nyomtatványok, irodai és posta költségek, térképek beszerzése, turista könyvtár létesítése, helyi kalauzok kiadása, útjelzési munkálatok, menházak építése, stb. Mindez a lehető takarékoság szemelőtt tartásával, elnöki utalványozás alapján történhetik.

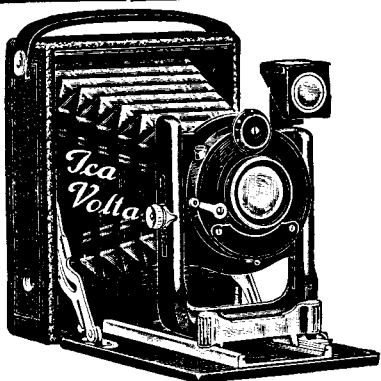
Hivatalos közlemények

A Kárpát-Muzeum vasárnap délután kivételével nyitva van minden nap délelőtt 9–1 és délután 3–5 óra között, mely időben látogatók megtekinthetik úgy a táj- és néprajzi valamint az 1848–49-iki szabadságharci ereklye-muzeum gyűjteményeit is. — Tagjaink figyelmét felhívjuk a Kárpát-Muzeum gyűjteményeinek látogatására, amely k a f. évi tagsági jegy felmutatása ellenében naponként ingyen tekinthetők meg.

Kérelem. Tisztelettel kérjük mindazokat a t. Tagtársainkat, akik tagdíjait még nem fizették be, hogy azt egyesületünk pénztárába mielőbb küldjék be, mert nemcsak az „ERDÉLY” folyóiratunk pontos megjelenése, hanem munkaprogrammunk többi pontjainak megvalósítása is csak akkor lesz lehetséges, ha tagjaink ebbeli kötelezéseiket pontosan teljesítik.

Az „Erdély” értékes régi évfolyamai megszerezhetők kötetenként, tagoknak 40, nem tagoknak 50 Leiért; ugyancsak Goró Lajos rajzai után készült, a Gyilkostót és a Remetei sziklaszorost ábrázoló nagy alakú, színes műlapok, darabonként 20 Lei árban, valamint képes levelezőlapok, részint eredeti fényképfelvételekben, részint reprodukciókban: a Mátyásház, a rajta levő emléktábla, muzeumi gyűjtemények képe, a Torda és Türi hasadék, Gyerőffy szökktető, a Bercsényi turistaház, Nagykőhavas, Révvidéke, Déva váru, a legszebb erdélyi gyopár stb kaphatók az egyesületi irodában.

Turista jelvények. Az E. K. E.-nek gyopárdiszes, csinos jelvényei, hasonló kerékpár zászlócskák és arcképes turista ig zolványok a tagok részére hivatalos időben az irodában kaphatók. Kirándulások alkalmával az egyesületi jelvények viselését kérjük.

**Turistáknak
nélkülözhetetlen
egy jó fényképezőgép**

Legmegbízhatóbb beszerzési forrás.
Erdély legrégebbi foto-szaküzlete:

Rováts P. Fiai Cluj-Kolozsvár

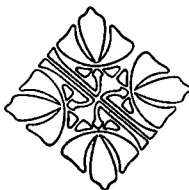
Piața Unirii 8. Kérjen árjegyzéket!
Foto-Laboratorium. Telefon: 2-67.

„Aurora“

Illatszertár Kolozsvár,

Fötér 29. sz.

(Bánffy palota)

*Illatszerek, valódi
párisi parfümök,
kozmetikai és
toilette cikkek
legolcsóbb be-
szerzési forrása.*

Az Erd Kárpát-Egyesület igazolvány-
nyal bíró tagjainak 50% árengedmény

Turista- és sport cipő- különlegességek áruháza

Heller Lajos

Kolozsvár, Fötér 30.sz.

Legolcsóbb
beszerzési
forrás

Az Erd. Kárpát-Egyesület igazolvány-
nyal bíró tagjainak 50% árengedmény

„Lyceum“ - nyomda

— Turós Lajos —

Cluj - Kolozsvár

Str. Reg Maria, v. Deák F.-u. 12

**Izlésesen,
gyorsan és olcsó
áron készít minden-
féle nyomdai
munkákat**

E. K. E. tagoknak 10 százalékos engedmény!

„URSUS“

sörccsarnok és étterem

TORDA, FÖTÉR 42.

Magyar konyha. Frissen
csapolt sör. Tordai borok
Turisták találkozóhelye.
Turistáknak útbaigazítás

E. K. E. tagoknak 10% kedvezmény a vendégloői árakból

Vezető: Szabó Ferenc

KATZ ÉS FIA

**sport- és
turista ruhái
a legjobbak!**

**Cluj-Kolozsvár
Piața Unirii (Fötér) 10 sz.**

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Részv.-Társ.

Cluj-Kolozsvár, Piața Unirii (volt Fötér) 7. szám

Betéteket előnyös kamat mellett fogad el és rendszerint
felmondás nélkül fizet vissza. Olcsó kölcsönöket nyújt.

FIÓKJAI: Dej, Diciosánmartin, Alba-Iulia, Târgu-Mureș, Oradea és
Timișoara (Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár, Marosvásárhely, Nagy-
várad és Temesvár

Saját tőkéi: 145 millió lei

Affiliált intézetei: Torda-aranyosmegyei Takarékpénztár R.-T., Torda,
Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár R.-T., Nagyenyed,
Udvarhelymegyei Takarékpénztár R.-T., Székelyudvarhely és Székely-
keresztur, Szászrégenvidéki Takaréék és Hitel Részvénytársaság, Szász-
régen, Népbank Részvénytársaság, Bánffyhunad, Szamosujvári Hitel-
bank Részvénytársaság, Szamosujvár.

**Minden bankügyletet a legelőnyösebben végez
Áruraktárai a vasut mellett**

Hazai és valódi angol szövetek,
míndenmü vásznak
turista ruhaanyagok

legolcsóbb beszerzési
forrása

Zauderer S.
cég, Cluj-Kolozsvár,
Deák Ferenc-u. 40.

Sportklubok, turistaegyesületek
részére jelvények, zászlók
legszebben, leg-
olcsóbban

Héjjánál

készülnek.
Cluj-Kolozsvár,
Str. Iuliu Maniu (v. Szentegyház-u.) 8.
Megkeresésre mintát küld

**ERDÉLYI BANK ÉS
TAKARÉKPÉNZTÁR R. T.**

Saját tőkéi Lei 125.000 000

FIÓKOK:

Arad, Braşov, Oradea, Satu-
Mare, Sibiu, Timişoara,
Târgu-Mureş

Foglalkozik a banküzlet
minden ágával

**Sárga Kristóf
Utódai**

fehérenmü, vászon, turista
ingre és ruhára való erős
anyagok, valamint haris-
nyák és lábszárók

E. K. E. lagoknak
5% engedmény

Cluj-Kolozsvár
Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 3.

Kalmár Mihály
festék- és fűszerüzlet
Cluj, Str. Reg. Maria 24.

*A legolcsóbb napi árban
ajánl: Olaj- és lakkfesté-
keket, fűrnisz-ecseteket és
különféle festékárut. - To-
vábbá szardínia, konzervek
és mindenféle fűszerárut.*

Kerékpárok
legolcsóbb engross árban

BCU Cluj / Central University Library Cluj